

Новы Час

БОЙ З БЮРАКРАТИЧНЫМ ЦЕНЕМ

Стар. 4

БЕСПРАЦОЎЕ ПА-БЕЛАРУСКУ

Уровень беспрацоўя апусціўся ніжэй за 1 працэнт ад колькасці эканамічна актыўнага насельніцтва. Гэта настолькі супярэчыць высновам падручнікаў па эканоміцы, што патрабуе спецыяльных тлумачэнняў

Стар. 6

ХРОСНЫ МЭР

Пра тое, чаму пад удар трапіў мэр Лужкоў, журналіст «НЧ» Алег Новікаў размайляе з маскоўскім сацыяльным актыўствам Андрэем Сахніным

Стар. 12

ЧАЛАВЕК-АРКЕСТР

Стар. 14

ISSN 2218-2144

ЧЫТАЙЦЕ
Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

ВЯЧАСЛАЎ СІЎЧЫК

Нарыс Аляксандра Тамковіча
з цыклу «Трэці сектар у асбахах»

▶ ВЫБАРЫ-2010

ВАРАЖБА НА КАЛЯДЫ

Вольга ХВОІН

Вырашана — 19 снежня
час «Х». «Надакучыў!»,
«Пераменаў!», «Новага
жыцця!» — з такімі тээмамі
(калі па сакрету, вядома)
пагодзяцца ў кухонных
размовах многія. За тры
месяцы да презідэнцкіх
выбару Беларусь мае ледзь
не туzin альтэрнатыўных
кандыдатаў. І сумненая, што
яны гатавыя да «штурму»
розумай і сэрцаў выбараў,
прагноз падзеі і здолынья
самастойна, рашуца
дзеянічаць у экстэримальнай
сітуацыі.

Яшчэ на мінулым тыдні ча-
калася, што парламент на паза-
чарговай сесіі прызначыць час,
калі беларусам ісці з бюлетэн-
мі да ўрнаў. Але абстаноўка ў
каляпалацьчынских колах унутры
і па-за межамі краіны надтада
накалілася, і парламент тады
дыпламатычна абмежаваўся
разглядам бюджету. Таямніча
смерць апазыцыйнага журавіла
Алена Бабеніна кінула цену на
рэпутацію ўладаў, і так падмо-
чаную інфармацыйнай вій-
намі з Расіяй і перыядычнымі
зачыстыкамі ўнутранай прасторы.
Цягнучы час не было куды.

Уласна, да выбараў дзяржаў-
ны апарат рыхтуеца ці не з
вісны. Ператрэслі і пасадзілі на
рафілактычныя стукі будучага
апанента Лукашэнкі Уладзіміра
Някляева, арганізавалі сістэмную
ператрусы і долькі ў супрацоўни-
каў наўбояўш месавых апазыцый-
ных інфармацыйных рэсурсаў
({Народная воля} і {Хартыя}),
абнавілі папярэджанні Мінінф-

мациі рэдакцыям недзяржаўных газет «Новы час» і «Наша ніва». Усё гэта апазыцыя зносяла досьць цярпіліва. А калі расплачаліся ін-
фарматычныя войны з Москвой,

дык сей-той нават пэўныя надзеі з расейскім бокам звязы.

Асяродак насымрэч ускалых-
нуўся толькі пасля смерці Бя-
беніна. Невытлумачальная і
нечаканая, яна стала напамінам,
што парадам кіруючы з Карла
Маркса, і кожны мусіць пра гэта
памітаты. Падзею падхапіл СМІ,
у тым ліку і з-за мяжы. Натураль-
на, версіі пра інсцінкту сама-
забойства перацякаюць з аднаго
рэпартажу ў другі, рытарычнае
пытанне «каму гата траўбы?» не
знаходзяць адказу, як, зразты,
і апазыція застаецца пакуль, з
чым быў. Но інфармацыйныя
хвалі паступова сіхаюць, а гало-
вы выбараў не надта хвалюе, хто
такі Бабенін і што з ім здарылася.
Мала раздаваць інтэрв'ю, трэба

яшчэ і даваць веру, узёненасць
у альтэрнатыве.

Тым часам рожым Лукашэнкі,
відаць, спрабуе згуляць на добра
адпрацаванай ідзі зневядыага
ворага. Не так даўно ў сеціве
з'явіўся відазапіс «кананінга
супрацоўніка специяльных слуг
Расіі», які расказвае, што на
беларускага кіраўніка па загаду
Путіна быццам бы рыхтуеца
замах. У прайдзіасць гісторыі
наўрад ці хто павершы, але гэты
факт ацягніў увагу ад іншых
персон і перавёў стрэлкі ў больш
прыбыўшы бок. Маўчыць, на самога
прэзідэнта замахнуліся ворагі,
а вы туц са сваім журнaliстам
носіцеся. Мудры кіраўнік у коле
ворагаў — папулярана ідэя, якай
перыядычна падтываеца.

Аляксандр Лукашэнка, каб да-
казаць ці то беларусам мудрасць,
ці то лаяльнасць Крамлю, рассы-
паўся абшаннямі міру генеску
АДКБ Мікалаю Бардзюжу, калі

той наведваў Беларусь. «Беларусь хвалююць адносіны з нашымі
галоўнымі партнёрамі у АДКБ —

— Расійскай Федэрациі. Але,
наглядзячы на тое, што расійскіе
кіраўніцтва нас пастаянна апошні
час ціпае за розныя часткі цела,
мы не завастрыліся на яго так, як,
можа быць, некаторыя думаюць,

— прымірэнца з'явіў беларускі
лідэр. — Мы заўсёды былі і будзем
разам, і наўкім палітыкі не нака-
навана развараць нашы адносіны.
І ў гэтых ключы мы будзем весці
свояспалітыку без зашлішніх прэтэн-
зій, наскоку на сваіх партнёраў».

Цікава, што год таму вакол
АДКБ Беларусь разыгрывала
чарговыя ціхі шантажы. Перад
выбарамі змянілася расстаноўка
сіл, умовы, і беларускі кіраўнік
прывычна загарбніць пра сіброў-
сту і аднасанцы. Але чорная котка
ўжо прабегла паміж Мінскам і
Москвой, і апошнія наўрад ці ал-
мовіца падтрымала альтэрнатывы

ву Лукашэнку, калі чалавек будзе
больш адэкватны і прадказальны,
а ўмовы не безнадзеіны.

Апазыцыйныя лідёры пад шу-
мом міждзяржаўных разборак
навылучалі саміх сябе, нарабілі
заяў, але яркай, унушаючай давер
стратэгіі пакуль ніхто не агучыў.
Сілы партыі БНФ выглядаюць не-
пераканаўча, маладая выхадцы
з таго ж лагеру пакуль сядзяць
у падполлі і няведама чым ма-
юцца, хрысціянскія дэмакраты
нават людзей з моцнаймі нервамі
біятжаць канцэнтратам роліні ў
палітычнай дзеянасці. Кандыдат
ад АГП, канешне, разумны чала-
век, і спецыяліст нікеліскі, але ад
сярэдняга выбаршчыка далека-
вата. Некаторыя асобы ціхенка
пакрасавацца выйслі, але, віда-
вочна, гэтак жа сідуць. Хіба што
рух Някляева «Гавары праўду!» за
гэты час паднайбру сілай і рэсур-
сай, ды ад Мілікевіча па інерцыі,
за старыя заслугі, чакаюць рагшэн-
ня ісці на выбары.

Эканоміка і цэнзура грамадс-
ка-палітычнай сферы — атланты
і карыятыды дзеяснага рэжыму.
Выходзіць на маршы пустых
каструліў пакуль ніяма нагоды, а
пра альтэрнатыву не думаюць, бо
поле аглюдзіць стрыльнае. Першы
складнік Расіі акуратна апрабуе
на трываласць цігам года, другі
началі расхістіцца па летам, тым
больш, што блізкавансі інфарма-
цыйных прастораў дае магчымас-
ць для дзеянняў.

Выбары на канец гэтага года
прадказалі задоўга да іх прызна-
чэння, і прычына ўсё ў той жа
еканоміцы: старыя контракты
яшчэ дзеянічаюць, новых энер-
гетычных войнаў ніяма, газавы
вентыль не перакрыты, конгты не
ўзняті. Ды і настрой пад Новы год
харошы, пра палітыку думаць не
хочацца. Але, як вядома, паліты-
ка ў такім разе думае пра цыбу-
лі, нездарма ўжо з'яўляюцца жарты
пра навагоднія святы, праведзе-
нія «на сутках» за кратамі.

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

▼ НАВІНЫ РЭГІЁНАЎ

ЖУПРАНЫ. ПАМЯЦІ ПІСЬМЕННІКА

Завяршылася рэканструкцыя помніка і надмагілля пахавання Францішка Багушэвіча. Барэльеф на помніку застаўся той самы, што быў усталяваны ў 1975 годзе, а надмагілльныя пліты і стэлы на магілах паэта і ягоных родных былі заменены на новыя.

Рэканструкцыю выканала ЧУП «Менком», якое ўзначальвае Юры Гурскі. Ён і ягоныя калектыву выступілі спонсарамі ётага праекта (12 мільёну беларускіх рублёў). Садзейнічанне ў рэканструкцыі помніка аказаў ААТ «Будаўнік» (Сазановіч А.А.), прадпрыемства меліярацыйных і водагас-падарчых сістэм (Альшук В.І.), ТАА «Граніт+» (Гугкала А.П.).

СЛУЦК. ЗАЦІКАВІЛІ ЧЫТАЧОЙ ТАНЦАМИ

17 верасня ў раённай цэнтральнай бібліятэцы з паловы сёмай да адзінаццаці вечара прыйшла «Ноч у бібліятэцы». Наведвалінікі чакала сустэрна з пісменніцай Наталія Батраковай, выстава твора ваксовых фігур, кніжны кірмаш, выстава-продаж вырабу народных майстроў, танцевальная-забавальная программа. Акрамя ётага ўсе ахвотныя змаглі бяс-платна пракансультавацца ў юристы і мелі волны доступ да інтэрнэту.

Падрэхтаваў Язэп Палубітка

► АКЦЫЯ

ВЯРНУЦЬ КАСЦЁЛ ВЕРНІКАМ

Генадзь КЕСНЕР

Прадстаўнікі незарэгістраванай Партыі «Беларуская хрысціянская дэмакратыя» і зарэгістраванага ў Чэхіі Міжнароднага моладзевага аб'яднання «Малады фронт» 15 верасня перадалі ў дзяржаўную установу, а таксама ў пасольства Ватыкану ў Беларусі подпісы грамадзян, якія патрабуюць вярнуць вернікам касцёл Святога Язэпа, што знаходзіцца ў цэнтры Мінска.

Як распавёў «НЧ» сустаршыня БХД Павел Севярынец, за тры апошнія тыдні было сабрана шэсць з паловай тысячі подпісаў. З іх пяцьтыя тысіцы перадаюцца ўладам праз касцёл у Гродзенскай вобласці, звыш тысячі подпісаў грамадзяніне і касцельныя камітэты дасылаюцца па пошце ў Адміністрацыю прэзідэнта, яшчэ чатыры тысіцы подпісаў, сабраныя непасредна ў Мінску, у першую частку перад стаўлічнымі касцёламі, былі перададзены непасредна ў дзяржаўную структуру.

Лісты з подпісамі былі перададзены ў Апостальскую нунцыятуру (посольства Ватыкану), дзе актыўісткаў прыняў амбасадар Святога Пасаду Яго Экселенцыя Марцін Відавіч. У аддзеле па-

зваротах грамадзян Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу подпісы прынялі супрацоўніца ётага аддзелу Раіса Лабкоўская, а ў прэзідэнцкай адміністрацыі парламенцеру прыняў кіраўнік аддзела па сувязям з грамадзянствам і звязкамі з грамадзянамі Пётр Катушкін, з якім актыўісты БХД і «Маладога фронту» мелі размову.

«Мы невыпадкова ладзім ётому кампанию менавіта падчас прэзідэнцкіх выбараў, бо сістэма ў Беларусі сёней ўладкавана такім чынам, што менавіта падчас электаральнай кампанды можна чагонебудзь дамагчыся, — алізначае Павел Севярынец. — Таму акурат цяпер мы перадаём гэтыя подпісы, а з 16 верасня штодзень у 19.00 мы збираемся каля касцёла Святога Язэпа і праводзім акцыі ў абарону ётага касцёла. Касцёл і кляштар плануюць пераабсталяваць пад гатэль. Гэта знакавы будынак, гэта храм у самым цэнтры гораду, і як беларусы, як хрысціяне, мыльчым, што там не месца для казіно, для забавак, там месца для храму. Гэта Плошча Свабоды, самае сэрца Мінска, проста святое месца».

Варты адзначыць, што ётага не першай спробой абараніць касцёл Святога Язэпа. Яшчэ ў 2007 годзе актыўісты дэмакратычных сіл і вернікамі перадалі ў Адміністрацыю прэзідэнта 30 тысяч подпісаў грамадзян пад звязкамі з вярнуць касцёл стаўлічным каталікам. У кляштарным комплексе з пачатку 2010 года вядуцца будаўнічыя працы, але сам будынак касцёла пакуль не кранаюць, бо там месцца архіў.

► ПАМЯЦЬ

БЕЗ ТЭРМІNU ДАЎНІНЫ

Алена ВАРАЖБЕЙ

**Адзінаццаць гадоў таму
16 верасня зниклі палітыкі
Віктар Ганчар і бізнесмен
Анатоль Красоўскі.**

На месцы, дзе стаяла машина апазіцыйнага палітыка, знайшлі асколкі школа і сляды крыві на асфалце. З таго часу нікіх звестак пра гэтых людзей, якія ў той вечар былі разам, так і не з'явіліся. Як і інфармацыя пра лёсы скрадзеніх экс-міністру ўнутраных спраў Юрыя Захаранкі і тэлеапаратара Зміцера Завадскага.

Віктар Ганчар быў вельмі актыўным і перспектыўным палітыкам. І, як шмат хто лічыў, «персанальны альтэрнатывай» Лукашэнку. Анатоль Красоўскі — паспеховы прадпрымальнік, які сібраўшася з Ганчаром. Усе спробы родных і калег дамагчыся афіцыйнага расследавання гэтага злачынства аказаліся безуспеховыеми.

Доўгія адзінаццаць гадоў улада дэмантруе толькі адно — неожиданне ўзгадваць пра гучныя палітычныя спраўы. «І робіць ёсць, каб паралізуваць афіцыйнае следствіе, не дапусціць далейшага раскрыцця гэтых спраў, а тым больш прыцягнення вінаватах да адказнасці», — канстатуе прадстаўнік сямей зніклых Гары Паганяйла.

Па яго словам, спраўы зніклых апялантаў «з'яўлюцца сур'ёзнайшай стрэмкай у целе ўлады». Выкладанні з эніменні людзей, пазасудовыя смяротныя кары, да якіх дзяцынка высокія службовыя асобы дзяржавы,

адносяцца да складу міжнародных злачынстваў супраць чалавечства.

Спрыяльны вынік будзе тады, калі зменіцца ўлада, адзначыў Гары Паганяйла. «А пакуль незагойная крывавава рана будзе падштурхнёвацца родных увесі час звяртацца і да нашай грамадскасці, і да міжнароднай, каб прымусіць афіцыйныя структуры расследаваць гэтую жахлівую злачынствы і пакарыці вінаватаў», — заяўві правабаронца.

► МАНИТОРЫНГ

СКЕПТЫЦЫЗМ ДЛЯ ЕС

Вольга ХВОІН

Эксперыты праваабарончых арганізацый, Беларускай асацыяцыйной журналістай, Асамблéй НДА пропануюць Еўрапейскаму саюзу перайсці да сістэмай, прадказальнай і паслядоўнай працы з уладамі Беларусі.

Апроч агульнага аналізу грамадска-палітычнай сітуацыі ў Беларусі цягам лістападу 2008 — верасня 2010 гадоў у падрыхтаваным маніторынгу зміншаючыяся рэкамендацыі па палітыцы ЕС у дачиненні да Беларусі і крытэрыі, хадзіцься ў сігналы грамадзянам, якія можна адзначыць падзялкаўшася з правасуддзяў у краіне.

У кастрычніку 2008 года Савет Еўрапейскага саюза прыпыніў дзеянніасць візавых санкцый супраць некалькіх высокіх беларускіх чыноўнікаў. Сёлета ў кастрычніку ЕС будзе пераглядзіць сваё рашэнне і дадейшы адносіны з беларускім урадам.

Эксперыты адзначаюць, што «планіпенне» ў палітыцы Еўрапейскага судоўскіх наміналаў на падставе стасункоў з Беларусью і паспрыяла пэўным «косметычным» паліпашэнням сітуацыі з правамі чалавека. «Сімвалічныя крокі беларускага ўраду ў бок лібералізацыі за першы год дыялогу дали падставу спліцаваць на далейшай паглыбленні і развіцці інстытуту, заканадаўства і практык, скіраваных на паліпашэнне сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі. Але на практыку 2010 года сітуацыя значна пагоршылася, асабліва стан таго сегмента грамадзянскай палітыкі ЕС за першыяд дыялогу па канк-

упольнасці, які можа прымець актыўны ўдзел у надыходзячай выбарчай кампаніі», — гаворыць ў спраўаздавца.

Старшыня Беларускага Хельсінскага камітэту Алег Гулак зазначае, што «сістэма застасця несібрэйскай, неспрыяльнай для грамадзянскай супольнасці, журналістай», хадзіць «колькасць, яскравасць рэпрысў аменшылася». Гулак мяркуе, што выправіць сітуацыю магчыма праз карэнную перабудову сістэмы: змену заканадаўства, канкрэтных сігналы грамадзянству, чыноўніцтву, праць прагненне да адказнасці тых, хто вінаваты ў парушэнні правоў чалавека.

Грамадзянская супольнасць прапануе пяць рэкамендацый, якія мусіць садзейнічаць больш грунтоўным і паслядоўным зменам у двухбаковых палітычных адносінах.

Па-першую, не адмініструй візы санкцый у дачыненні да беларускіх чыноўнікаў, пакуль не будзе грунтоўнага прагрэсу ў паліпашэнні сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі. Узнаўленне санкцый у гэты момант пазбавіць ЕС уплыву на Беларусь.

Па-другое, прапануеца распрацаўваць інструмент, які дазволіў бы больш эфектыўна прымяніць сістэму санкцый падчас іншых сітуацій з правамі чалавека. «Сінія картка» беларускага ўраду ў бок лібералізацыі за першы год дыялогу дала падставу спліцаваць на далейшай паглыбленні і развіцці інстытуту, заканадаўства і практык, скіраваных на паліпашэнне сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі.

Аўтары маніторынгу лічачці, што пагоды з міжнароднымі падрыхтаваць да складу сітуацыі ў Беларусі і ацаніць эфектыўнасць палітыкі ЕС за першыяд дыялогу па канк-

упольнасці, а таксама дайць магчымасць грамадзянскай супольнасці зрабіць свой унёсак. З канкрэтнымі крытэрамі, дарэчы, пакуль не ёсць зразумела. На просьбу ацаніць па пяцібалльнай шкале прагрэс па тыхіх паказчыках, як «смяротная кара», «свабода аб'яднання і схода», «свабода СМІ» ды іншыя, дакладны адказ Алег Гулак даў толькі па першым пункце і «смяротная кара не была адмененая, два прысуды бытвы выкананы, тут ўсё зразумела».

Чыноўнікі ЕС эксперыты заклікаюць падчас прыняція рашэнняў па эканамічным супрацоўніцтве, інвестыціямі і кредитах звязацца з парушэннямі правоў чалавека. Эпраеснія інстытуты (такія, як Міністэрства ўнутраных спраў, Камітэт дзяржаўнай басікі, пракурatura, мясцовыя выбарчыя камісіі, судовыя інстынцыі) не павінны атрымліваць падтрымку, якую дазволіў бім пашыріць свае ропрэсійныя дзеянні. У той час, адэвнатная дамагама бе-ларускім уладам, скіраваная на адаптацию і правядзенне реформ, мусіць быць павілічаная.

«Фундаментальная грамадзянская і палітычныя права ў краіне істотна абліжоўваюцца. Пераслед грамадзянскіх актыўістаў, недзяржаўных арганізацій, незадзейніх журналісту і дэмакратычных палітыкаў, як падаеца, будзе нарастаць з набліжэннем прайздэнцкіх выбараў», — прагназуе аўтары маніторынгу. Ды заклікаюць «Еўрапейскі саюз улічыць непавагу беларускімі ўладамі дэмакратычных каштоўнасцяў, на якіх заснованы ЕС, пры распрацоўцы стратэгіі ўзаемадносін з краінай».

▼ ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

ІДЭАЛАГЧНАЯ ВАЙНА ЎВАХОДЗІЦЬ У НОВУЮ ФАЗУ

Сяргей САЛАУЕУ

Чаму заўсёды перад значымі палітычнымі падзеямі я ўзгадваю знакамітую фразу з рамана братоў Стругацкіх «Стажоры»: «Ідэалагічная вайна на Бамбергу ўваходзіць у новую фазу»? Напэўна, таму, што выбары — хутчэй барацьба за свядомасць людзей, за іх душы, а не толькі за «галасы электарату». Хто будзе найбольш пераканаўчы, хто здолее адварываць свае галасы — той і пераможа. «Стабільнасць крышталльнага сасуда або рэформы», — такі зараз выбар.

Выбары прэзідэнта Беларусі пройдуць 19 снежня 2010 года. Адпаведная пастанова прынятая 14 верасня Палатай прэдстадунікоў Нацыянальнага сходу на пасяджэнні пазачарговай, пятай, сесіі. Страгалаваніе аднаголосна ўсе 108 дэпутатаў. Пытанне пра разгляд даты выбараў у Беларусі было ўнесена ў парадак дnia пасяджэння сесіі ніжнай палаты парламента светавам палаты за некалькі хвілін да пачатку пленарнага пасяджэння.

Пасля абяшчэння парламентам даты выбараў пра намер уздельнічаць у выбарчай кампаніі ўзэршаг беларускіх палітыкаў, у прыватнасці старшыні ЛДП Сяргей Гайдукевіч, лідэр грамадзянскай кампаніі «Гавары праўду!» Уладзімір Ніклюеў, лідэр грамадзянскай кампаніі «Еўрапейская Беларусь» Андрэй Саннікай, намеснік старшыні Партыі БНФ Рыгор Кастусёў, супарашыня аргамітства па стварэнні партыі «Беларуская хрысціянская дэмакратыя» Віталь Рымашэўскі, намеснік старшыні Беларускай партыі «Зялёныя» Юрый Глушакоў, намеснік старшыні Аб'яднанай грамадзянскай партыі Яраслаў Раманчук, эканаміст Віктар Цірашчанка.

Рашэнне пра фармат узделу ў выбараў лідара руху «За Свабоду» Аляксандра Мінінкевіча будзе абнародавана да канца тыдня.

Зразумела, не абыдзеца на гэтых выбараў і без дзеяніга лідэра міжнароднай стандартамі дэмакратычных

няялгедзячы на тое, што некаторыя з патэнцыйных прэтэндэнтаў на пасаду прэзідэнта не ліцаў ягоны ўздел у выбарах магчымым.

«Лукашэнка не мае ні маральнага, ні юрдычнага права вылучаць сваю кандыдатуру на прэзідэнцкіх выбараў», — заяўві намеснік старшыні Партыі БНФ Рыгор Кастусёў. Палітык не бачыў юрдычных падстав лічыць легітымнымі рашэннімі рэферэндуму 2004 года, якія дазваляюць абрацца прэзідэнтам адной асобе неабмежавану колькасць разоў. «Шаснаццаць гадоў палітыкі гандлю нацыянальнымі інтарэсамі, якой кіруеца Лукашэнка, пастаўіў краіну ў літаральном сенсе намяжу існавання, — лічыць Кастусёў. — Яе пракцыя будзе азначаць вялікую ризыку страты беларускім народам дзяржаўнасці і пераўтварэння нашай краіны ў предмет каланіяльнай экспансіі».

Такім чынам, гэта першы ідэалагічны выклік Аляксандру Лукашэнку. Аднак наўгурд ці ён будзе адзінным.

Тым больш, зараз беларуская ўлада знаходзіцца пад пільнай увагай Масквы. Яшчэ не паслепі зациніць усіялікія «Хроны бацькі»! адгалоскі атакі на расійскай пасольстве ў Мінску, як прагучай новы інфармацыйны вуху. Аналімы супрацоўнік расійскіх спецслужб паведамілі, што Пуцін настолькі разлізваваўся на Аляксандру Лукашэнку, што «заказаў» яго невядомым кілерам.

Аналітыкі азначаюць, што замовы і замахі — звычайнай эмблемай для прэзідэнта Лукашэнкі. Эта стала ўжо звычай, а не сенсацыя. З 1994 года, з моманту «напада на Лёшана», нас пужалі ці то ўкраінскімі, ці то грузінскімі баевікамі, былы старшыні КДБ Сяргіян Сухарэнка «выкryў» спрабу атруціць мінскі водаправодхолмскі пасаукоў 2006-м. Нічога з гэтага не здзейснілася.

Няма сумневаўшы, што, каб Пуцін са спарады разлізваваў на Лукашэнку і загадаў бы яго «прыбрэча», то Аляксандар Рыгоравіч не прахавы бы і тыдня. Тым больш, што беларускія спецслужбы былі вельмі шчыльны «наспілаваныя» расіянамі. Так што гэта інфармацыйнае ўкіданне, верагодна, было зроблена з беларускага боку. А вось як да яго пастаўвіць Пуцін — гэта вілікое пытанне. Но яго наўпраст аўбінаўціў у арганізаціі заканчанага забойства, а такія аўбінаўчанін патрабуюць арказу.

Наўгурд ці сваю пазіцыю адносна беларускіх выбараў зменіць і Еўропа. Еўрасаюз спадзяеца, што прэзідэнцічныя выбараў у Беларусі пройдуть у адпаведнасці з еўрапейскімі і міжнароднымі стандартамі дэмакратычных

выбараў. Пра гэта заяўвіла Мая Качыянчыч, прэс-сакратар вірхонага прэдстадуніка ЕС па знешніх сувязях Кэтрын Эштан. Качыянчыч адзначыла, што БДПЧ АБСЕ дало Беларусі шэраг рэкамэндаций у гэтай сферы. Як спадзяеца ЕС, яны «будуть рэалізаваны перад выбарамі», бо закліканыя забяспечыць роўную ўмовы для ўсіх кандыдатаў.

To бок, Еўропа спадзяеца на выкананне патрабаванняў АБСЕ адносна правядзення прапрыськіх і дэмакратычных выбараў, якіх у Беларусі практична ніколі не было. Спадзяваюцца на то, што яны азбудзца зараз, таксама не выпадае. Такім чынам, Беларусь апынулася ў аблозе і з Захаду, і з Усходу. Што будзе рабіць у гэтым выпадку юлада — невядома, пэўна, нават ёй самой.

Тым не менш, не ўсё спакойна і ўнутры Беларусі. Генеральная праукратура правярае версію аб забойстве і інсцінроўку самагубства журнالіста Алега Бібеніна, паведаміў намеснік генеральнага прауктора Андрэй Швед 13 верасня на прэс-канферэнцыі для вузлага кола журнالістаў. Фрагменты яго заявы былі паказаны ў праграмах навін беларускіх тэлеканалаў.

«Намі правяраеца некалькі версій», — сказаў Швед. — Першая версія — гэта самагубства журнالіста. Другая версія, адпаведна, — забойства і інсцінроўка самагубства. Па выніках праведзеных праверачных і іншых мерапрыемстваў на сёння німа ніякіх даных, якія б ставілі пад сумненне асноўную версію: самагубства журнالіста».

На гэту акалічнасць, паводле слоў Шведа, указвае шэраг аўктыўных даных, матэрыялаў, аптыманія асобі іншых акалічнасціў, якія «даследуюцца і будуть правярацца ў далейшым». «Акрамя таго, і другая версія, звязаная з магчымым забойствам і інсцінроўкай самагубства, намі, як яўю сказаў, з рахунку не здымаецца. Мы працуем у поўным аўфёме», — сказаў прэдстадунік Генпрокуратуры. «Заяўляю: ніводная інфармацыя, якая з'яўляеца ў так званых апазыцыйных СМИ, звязаная з акалічнасцямі гібелі журнالіста, на сённяшні дзень аўктыўна не пацвярджаецца», — заяўві Швед.

Такім чынам, праукратура не выключae, што смерць Бібеніна — гэта забойства. Але, каб паведамлялася раней, следчыя дзеянні не завершаныя. І якіх будзе вынік экспертыз і следства, даведаўся прыкладна праз месяц.

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

▼ ФІГУРЫ ТЫДНЯ

КАЦЯРЫНА КАРСТЭН

Шматразовая чэмпіёнка свету, двухразовая алімпійская чэмпіёнка Кацярына Карстэн заваявала золата на чэмпіянате Еўропы па акадымічным веслуванні, што праходзіў у партугальскім Мантэмор-о-Велью. Карстэн апярэдзіла сваю суперніцу Мірку Кнапкову з Чххі, якая стала другой, больш чым на 1 секунду. Шведка Фрэда Свенсан заняла 3-e месца. Чацвертае месца на чэмпіянате Еўропы па акадымічным веслуванні заняла жаночая двойка з Беларусі: Юлія Бічык і Таццяна Кухта адстапілі ад пераможцаў на 5,61 секунды.

Яшчэ два беларускія эkipажы сталі пераможцамі чэмпіянату Еўропы. Жаночая чацверка без рулівога (Ганна Гаўра, Наталля Гелах, Наталля Гаўрыленка і Зінаіда Ключынская) амаль на 7 секунд апярэдзіла італьянскую лодку, якая была адзінай супернікам беларускіх у фінале. Мужчынская двойка з рулівога (Вадзім Ляпіна, Аляксандр Казубоўскі, Пётр Пятрынч) больш чым на 3 секунды таксама апярэдзіла італьянцаў.

ЛІДЗІЯ ЯРМОШЫНА

Важкай фігурай тыдня стала старшыня Цэнтрвыбаркама Лідзія Ярмошына. Вяна — няменны кіраўнік гэтай установы, галоўны «личылык» галасу беларусаў, арганізатар «элегантных перамог» і культаўных 83% «за».

Лідзія Ярмошына паведаміла, што прэтэндэнты ў кандыдаты ў прэзідэнты павінны падаць заявы аб регістрацыі ініцыятывных груп на працягу 10 дзён ад даты прызначэння выбараў, то бок не пазней 24 верасня. На працягу 5 дзён пасля ётаго Цэнтрвыбаркам мусіць прыняць рашэнне з нагоды регістрацыі ініцыятывных груп.

Кіраўніца Цэнтрвыбаркама пабяцяла зрабіць гэту палітычную кампанію «вясёлай»: «Мы будзем регістраваць усіх, паверце. За вушы будзем цягніць! Таму што зацикленне ў тым, каб выбары былі вясёлыя, актыўныя. Але асноўная праблема са зборам подпісаў. На жаль, пачынаючы з 2001 года больш чатырох прэтэндэнтаў 100 тысяч подпісаў не збіраюць. Усе астатнія прэтэндэнты не ўстане вытрымаць стотысячную норму».

Такім чынам, імёны прэтэндэнтаў на прэзідэнцкі фатэль стаңць вядомыя да 30 верасня. І да гэтай даты можа пачаць збор подпісаў за кандыдатаў у прэзідэнты. Бліжайшым часам Міністэрства замежных спраў наўстрое запрашэнні ў міжнародныя арганізацыі, якія займаюцца назіраннем за выбарамі.

ДАНІЛ КАЗЛОЎ

Дзіцячы Еўрабачанне сёлета ўпершыню пройдзе ў Беларусі. Краіна ўжо вызначылася са сваім прэдстадуніком. Даніл Казлоў са шматдатнай сім'і евангельскіх баптыстаў з песьні «Музыкі святыя» ў лістападзе будзе змагацца за перамогу ў прэстыжным конкурсі.

Пасля абвішчання вынікаў адборачнага конкурсу Даніл прызнаўся, што падчас свайго выступу сходзіў у поўны адрэй, нічога не адчуваючы. «Я прысывачаю сваю перамогу ўсім сваім роднікам і Божу», — цытуе юнага артыста «Камсамольская праўда». — Я спадзяўся выйграць, хоць і прайграў сваім аднакласнікам па музычнай школе цэлую жуйку. Да эфіру мы з ёй пасправчаліся: яна сказала, што я выйграю, а я з вельмі верыў у гэту! Зарад вось адчуваю адказнасць, бо я зрадзілі Беларусь!»

Данілу 13 гадоў, але ён ужо мае шэраг творчых перамог: уладальнік Гран-пры міжнароднага конкурсу «Залатая чыпілка» ў 2009 годзе, паўдравіт на міжнароднай конкурсу краін Балты і СНД, пераможца рэспубліканскага конкурсу «Юныя таленты Беларусі» ў лагеры «Зубранія», дыпламант адыслыўнага фонду прэзідэнта Рэспублікі Беларусь за развіццё таленавітай моладзі.

Кампазітар, прадзюсер Валер Галаўко мяркую, што ў Даніла Казлову «каласальны вакальны патэнцыял». «Крытыцы перамогі на дзіцячым «Еўрабачанні» былі мне невядомыя ўчора, застаюцца невядомыя сёння і будуть невядомыя зутра. Таму я слаба ўяўляю, чаго можна чакаць ад песні «Музыкі святыя», падрэштаванай Данілам. Магу толькі сказаць, што можна чакаць ад самога хлопчынкі. Узлічнены, сорамна за яго не будзе. У хлопчынку ён вілікую будучыні пры ўмове, што з ім будзе працаўца годнай людзі, якія гатовыя весці яго да сусветных прастор і ствараць для артыста добрыя рэспублікі. Калі меркаваць па каласальнym вакальным патэнцыяле Даніла, то з яго можна зрабіць зорку сусветнага зэрнёўні», — зазначае кампазітар.

► АЗБУКА ПАЛІТАЛОГІИ

БОЙ З БЮРАКРАТЫЧНЫМ ЦЕНЕМ

Сергей НІКАЛЮК

У цывілізаваных краінах
грамадства ад бюракратызму
абаране палітычна сістэма.
У Беларусі — адзін палітык.
Ці варта пасля ётага дзівіца,
што наша бюракратыя
круцейшая.

1 верасня на павестку дня зноў было паставлена пытанне пра барапуць з бюракратызам, «этой страшной бедой любого общества». Чаму зноў? Бо «о дебюрократизации мы говорим три года». І вось надышоў час перайсці ад слоў да справы, і ажыццяўляцца гата справа «будзе публичнай». Такое вось нацыянальнае ноў-хаў. Тут варта нагадаць, што пад звон бакалаў з новагоднім шампанскім Улада тро гады таму ўзяла на сабе вельмі познае абаразінне: «В следующем году должен быть окончательно завершён процесс дебюрократизации. Это своего рода экзамен для всех органов власти».

Зданы экзамен, аднак, у «органов» не атрымалася. Нічога даўнага ў гэтым няма. Экзамен па дэбюрократызацыі — адзін з самых складаных. Далёка не ўсе егіпецкія фараоны здолелі здаць яго з першага разу. А колькі апранутых у парфіру гаротнікі было адлічана дэканатам! Гісторыя поўніцца сумнімі прыкладамі расстання са службовымі тронамі з «нездавальнічай» адзнакі па дэбюрократызацыі.

Бюракратычны біяцэноз

Слова «бюракратыя» ўвёў у 1745 годзе французскі мысліар дэ Гурнэ. Ёй дадаў да слова «борро» (што азначала як установу, так і пісцімову стол) частку, якая падходзіла ад грэчаскага дзеяслава «кіравацца». «Бюракратыя», тады чынам, азначае ўладу чыноўнікаў, а «дэбюракратызація» адпаведна, — барапцаў з уладай чыноўнікаў.

З 1 верасня гэта змаганне ў Беларусі будзе весціся «очень жестко и даже жестоко». Неабходны распрадліжнін на гэты конт кіраўнік дэзяржавы перадаў. Вы спытаеше, каму? Адказ відавочны. Усе цяжкасці і нягоды барапцаў з уладай чыноўнікаў вырасана ўскласці на плечы саміх чыноўнікаў. Ва ўмовах бюджетнага дэфіциту, які ўвесь час нарастает, расшэнне, адразу скажам, правільнае. Нашацца прыцягваць «шырокую грамадскасць»? Бескарыслівая грамадскасць дыяне даўно перавяліся. Таму

хай кожны барапарат самастойна зробіць сяяг дэбюракратызыцы і пашыне яго непасрэдна на сваім працоўным месцы. Памер сяяга варта прывязаць да памеру акладу. Чым вышэйшы аклад — тым большая плошча сяягу. Барапцаў барапаць, а парушаць прынцыпсацыяльнай справядлівасці ў нас нікому не дазволена.

Пярэччаннію наконт дадатковага пункту ў спісе функцыянальных авалязкаў з боку бюракраты, натуральна, не паступіла. Усе дружна ўзлі пад казырок, дэманструючы тым самым сваю гатоўнасць неадкладна прыступіць да знішчэння бюракратызму. Такая гатоўнасць выцякае з самой прыроды бюракраты. Галоўнае, каб праблема вырашалася выключна бюракратычным шляхом, г. з.н. праз удаваканленне нарматыўнай базы, стварэнне разнастайных камісій і працоўных груп.

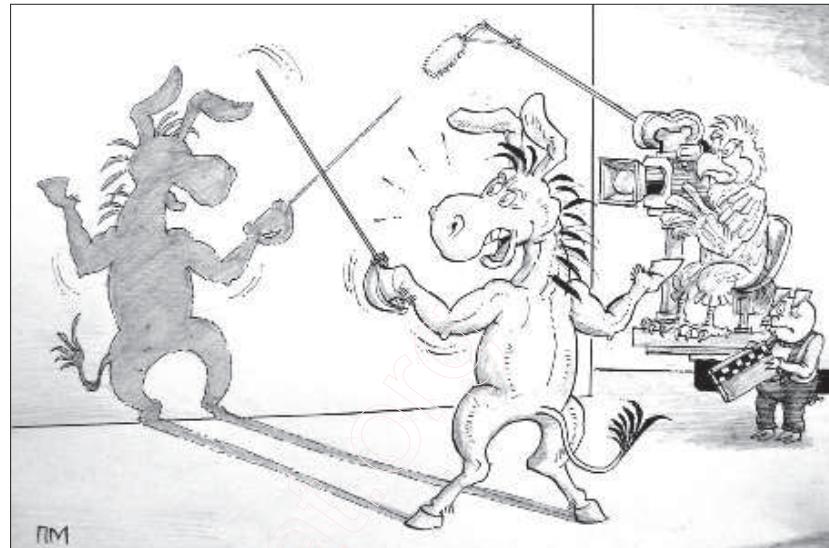
Да такой дзеяйнасці барапраты, нібы юны плянер, «всегда готова». Яна згодна падвышаць сярэднюю зарплату да 500 долараў; ствараць спрыяльныя ўмовы для прыцягнення замежных інвестыцый; зінажаць энергамістасць; нават заарапаць салому, падвышаючы тым самым канцэнтрацыю перагною ў глебе. Бюракраты гатавы змагацца з бюракратызмам да поўнага знішчэння бюракраты. І калі момант канчатковай перамогі надыдзе, дык нечакана высыветліцца, што адзінн рэальным вынікам барапакты будзе ўмацаванне барапраты.

У гэтай сувязі эканаміст Алег Грыгор'еў прапаноўвае разглядаць барапратыю як біялагічную сістэму (біяноз). Дам яму слова: «Якая мата біяцэнозу? Пашырацца, змайкоўшы ўсёвесь арэал свайго існавання, па магчымасці, захопівацца новымі трэтыроя і нарошчавацца, нарошчавацца і яшча раз нарошчавацца біямасу. Тая акалічнасць, што ў рамках біяцэнозу алываеца ўнутрывідававая і міжідзява барапца, зусім не адмалюе наяўнасці адзінай мэты біяцэнозу. Наадварот, гэта мэта дасягнення толькі падчас і ў выніку такай барапы. Але і барапраты дасягае сваёй мэты толькі падчас жорсткай унутранай барапакты ўсіх супраць усіх».

Хто з'еў нашу бульбу?

Класік сацыялогіі Макс Вебер у пачатку мінулага стагоддзя распрацаваў канцепцыю рацыйнай бюракраты. У гэтай канцепцыі ёсьць сур'ёны недахоп: рацыйнай бюракраты нідзе і ніхто так і не здолеў адшукати. У рамках канцепцыі Вебера барапратыя павінна лаяльна і кампетэнтна выконваць рашэнні па дасягненні мэтаў, указаных палітыкамі. Самім ж барапратам усё адно, чаго дасягніць. Для іх галоўнае — працэс. Прадстаўленыя самімі сабе, яны рухаюцца туды, куды рухацца лягчай, і запаўняюць сабой усю вольную прастору.

Як азначаюць ужо знатынамі па папярэдніх «Абзюках паліталогіі» Ральф Дарэндорф, «бюракратыя можа панаваць, але не кіраваць». Аднак не ўсё так праста. Паліты-

кі прымоўца авалязковыя для выканання рашэння, якія грунтуюцца на інфармацыі, сабранай і адстартаванай... барапратамі. А хто валодае інфармацыяй, той і валодае светам.

Беларусі Бог даў толькі аднаго палітыка. Усе астатнія, уключаючы прэм'єр-міністра, — барапраты. Такая спрошчаная канструкцыя істотна зінажае ўспехунасць кіравання. Па-першае, таму што правам на вызначэнне мэтаў валодае толькі адзін чалавек. І гэта на 9,4 мільёна насеяніцтва! Па-другое, не варта забываць пра разнастайнасць кірунку, па якіх сеяня прымоўца рашэнні на вяршыні ўладнай піраміды. У тым, што кіраўнік дэзяржавы разбіраецца ў першым, сумнівацца не даводзіцца. Я прафесійны гісторык, ён цвёрда ведае, што беларускі зміялі і беларускі народ «никога танкі на Москву не пропускали». Але наколькі ён кампетэнтны ў пытанніх аўтосінгту і мержэндайзінгу? Дзе гарантія, што з-за інфармацыі, якую падаюць ангажаваныя чыноўнікі, беларускі аўтосінг не падзеіць лёс кібернетыкі, а мерцэндайзінг — генетык?

Але і сельскай гаспадаркай не ўсё так прости. Звернемся да афіцыйнай статыстыкі, падрэставанай, зразумела, барапратамі. У распублікі летася было сабрана на 8 мільёнаў тон бульбу. 30 тыс. ці (!) — экспартавана, 970 тыс. — скормлена быдлу і 1,8 мільёна — з'едзена насеяніцтвам. А дзе астатні? Гэта не маёт пытанні, гэта пытанне караспандэнта «Советской Белоруссии» Алены Слаў. Пытанне ёсць. Адказу няма.

Калі правесці не складанае арыфметычнае дзеянне, мы атрымаем у «сухім» астатку 5,2 мільёна тон паўнаважкіх бульбовых клубнін (65 % ад сабранага ўраджаю). Сёлета з-за засухі наш усходні сусед плануя закупіць 4 мільёна тон «другога хлеба». Як нядзяўна высыветлілася, ронта-белынасць экспарту бульбы — ад 60 да 100 працэнтаў. Здавалася б, валоту ў літаральном сэнсе можна грэбці лапатай. Але «более 100 тысяч тонн без ущерба для собственного рынка белорусские

хозяйства продать за рубеж не смогут» (крыніца ўсё тая ж — «Советская Белоруссия»).

Дэвалаваныя Карапузы

Прыведзены прыклад падводзіць нас да праблемы адказнасці. Паводле галоўнага закона барапраты, адказнасць варта перадаць палітыкам (палітыку), сабеж пакінуць паўнамоцтвы. На самым версе гэта разумеюць. Адсюль і чаргавая кампанія, накіраваная супраць барапратычнага біяцэнозу, які распладаўся. У свой час Сталін стрымліваў яго рост вельмі прыстым, адначын не менш эффектыўным спосабам. Пазней ён атрымаў назуў «Вялікі тэрор».

Скіравацца стаўліскімі на падвойскамі сеяня не ўжо ўзялачца магчымым. Час на двара не той. Ад заходняго досведу таксама мала карысці. Прыцягненне да кантролю грамадства азначала праход да реальнай дэмократыі з яе непазблежнай палітычнай канкуранцыяй. Для адзінага беларускага палітыка «оба варианты хуже». З такім адзінкамай альтэрнатыўных магчымасцяў, запазычанай у «лешшага сібра савецкіх чыгуначнікаў», ціжка не падзеіць.

Вось і атрымліваецца тое, што атрымліваецца. Пад кананаду пагроз барапратычнага Вялікага слухае, але працягвае есці. Усё лагічна. Як заўважыў гісторык Андрэй Фурсаў: «Калі служба — галоўны фактар, які вызыначае быцці ў быт пануючых груп, то непазблежны пастаянны прырост колкасці служылага людзі». Любая ж спроба амбекаваць рост барапратычнага біяцэнозу будзе прыўядзіць да зваротнага выніку.

У час магічнага дзяйніцтва хлопчыкі марылы служыць на мяжы і, як легендарны Карапуза, затрымліваюць «засланых казакоў». Пасля 12 красавіка 1961 года самай прэстыжнай працай стала прафесія касманаўта. Сёння па-за конкурсам — дэзяржавны чыноўнікі. Як сказаў выпускнік «Знанча цікавей быць тым, каму даюць, чым тым, хто дзе». Пры ўсёй цынічнасці фармулёўкі ў мене няма аргумента-

таў, каб запярэчыць маладому чалавеку па сутнасці.

Галасаванне дзвівома рукамі

У палітычных сістэмах з адзінм палітыкам праблема кантролю дакладнасці інфармацыі, якая паступае з барапратычнай сістэмы, робіцца невырашальнай. Усё, што можа дазволіць сабе адзінны палітык, — стварыць парапелльную барапратычную сістэму. Але паколькі прынцып скажэння інфармацыі ад такой інавацыі не знікае, то аўчынка выгады не перакрывае матрыцяльных выдаткаў. Да таго ж, як лёгка заўважыць, дублюванне толькі паскарна рост масы барапратычнага біяцэнозу.

Створаная для реалізацыі палітычных мэтагаў, барапраты з механізмам пачынае ператварацца ў суб'ект палітыкі. І што важна, у суб'ект, які пазабоўлены палітычнай адказнасцю. Так фармеруцца класічная сітуацыя, пры якой світа робіць караля. І не істотна, што «кароль» атрымаў свой «скіпетр» не па спадчыне, а праз прадацу ўсенароднага галасавання. Народ пры гэтым можа лічыць, што ўсенароднаабараны абаране их ад барапраты, на самай справе ёй абаране ўсіх барапратыю ад народа.

Інтарэсы барапраты, як ужо азначалася, прынцыпова нічым не адкрываюцца ад «інтарэсаў» любога біяцэнозу. Барапраты кіруюцца вужакай на патэльні, вінавацічнай публічнай барапраты ўсіх смяротных грахах. Але што прапаноўваеца наўзамен? Наўзамен пропаноўваеца «внешні норматыўныя акты — законы, указы, декреты Президента, распоряжэнні, постановленні Правительства, чтобы мы однозначно могли «раскрыпостіти» человека». За такую адказнасць прагаласуе любы барапрат, прычым дзвівома рукамі.

ПЕРАПІС

ДЭМАГРАФІЧНАЕ ПАДЗЕННЕ

Алена ВАРАЖБЕЙ

Пасля авбяшчэння вынікаў перапісу насельніцтва некаторыя аналітыкі ўжо назвалі сітуацыю крытычнай для Беларусі. Усяго за дзесяць гадоў колькасць жыхароў краіны зменшилася на 541 тысячу чалавек (на 5,4%). Даўчай у структуры насельніцтва стала меней на 620 тысяч чалавек (на 30%). Такія дадзенныя агучыў на мінульым тыдні Нацыянальны статыстычны камітэт.

Меней 10 мільёнаў...

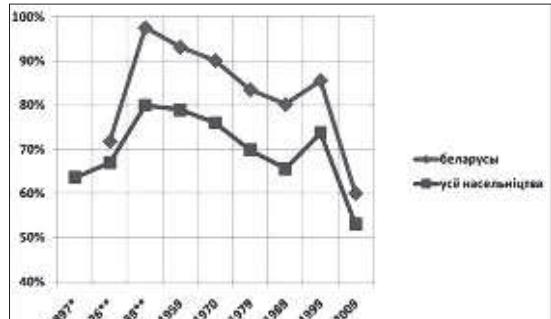
Пачатак новага стагоддзя адзначыўся для беларусаў дэмографічным падзеннем з 10-мільённага рубяжа. Па стане на каstryчнік 2009 года, калі адбываўся перапіс, колькасць насельніцтва ў Беларусі складала 9 мільёнаў 503,8 тысяч чалавек. А калі ўлічыць, што гэта было год таму, ад гэтай лічбы можна адняць яшчэ 50 тысяч. Менавіта на столькі штогод скарачаецца колькасць жыхароў у краіне. І спыніць гэта падзенне пакуль не ўтварыцца магчымы.

Статысты таксама заяўвілі, што для нашай краіны «характарны высокі ўзровень урбанізацыі насельніцтва». Але не акцэнтавалі, што гэты працэс адбываецца за кошт заняпаду сельскіх мястечкаў. Разам з тым ідзе канцэнтрацыя насельніцтва ў сталіца і абласных цэнтрах. У мінульым годзе там пражывала 52% насельніцтва. Колькасць жыхароў Мінска за дзесяцігоддзе ўзрасла на 156 тысяч чалавек (на 9,3%) і на момант перапісу дасягнула 1 мільёна 837 тысяч чалавек. Усяго ж у Беларусі доля гардажан павялічылася з 69 да 74% і скапала 7 мільёнаў 65 тысяч чалавек. А ў сельскай мясцовасці пражывалі 2 мільёны 439 тысяч чалавек (26%).

Дэмографічная нагрузкa

«Для Беларусі характэрны працэс старэння насельніцтва», — адзначылі спецыялісты статыстычнага камітэту. Колькасць жыхароў, старадзядольна гаё ўзросту, складае 22,5% насельніцтва (2 мільёны 139 тысяч). А працэздацільнага ўзросту — 62% (5 мільёнаў 853 тысячи).

На момант перапісу насельніцтва на тысячу чалавек у працэздацільным узросце прыходзілася 624 чалавекі ў непрацэздацільным (у тым ліку і дзеці). Але і тут няма падставы для алтымізму. Во ў Беларусі з-за падзення нараджальнасці скарачаецца колькасць дзяцей, якія ў будучыні маглі бы папоўніць шэрагі працэздацільнікаў. Напрыклад, у 1970 годзе на тысячу чалавек у працэздацільном узросце прыпадала 586 дзяцей, ва ўзросце да 16 гадоў (у 1979-м — 429 дзяцей). А ў 2009 годзе — усяго 258 дзяцей.

Практычнае падзенне беларускай мовай роднай, паводле дадзеных дзве звязкі перапісу (* У межах Мінскай, Магілёўскай, Віцебскай, Віленскай, Гродзенскай губерній. ** У межах БССР да верасня 1939 г.)

Тому некаторыя аналітыкі ўжо прагназуюць, што Беларусь чакае ненападбечнае павелічэнне пенсійнага ўзросту. І размовы пра гэта, якія час ад часу заводзяцца ў афіцыйных кулуарах, увасобіцца ўжыці. Прычым у недалёкім часе — пасля прэзідэнцкіх выбараў.

Дыбаланс палоў

Судыноінны жанчын і мужчын аб'ектыўна склаліся не на карысць апошніх. Спецыялісты канстатуюць высокі тэмп росту смяротнасці сярод мужчын (асабліва ў працэздацільным узросце). Па стане на каstryчнік мінулага года ў краіне пражывала 4 мільёны 420 тысяч мужчын і 5 мільёнаў 84 тысячи жанчын. На тысячу мужчын прыпадае 1 150 жанчын. У парадунні з 1999 годам колькасць мужчын скарачаецца на 6,3%, а жанчын — на 4,6%. З-за высокай смяротнасці мужчын павялічылася колькасць уловуў — на 5,4% (на 42 тысячи). Іх доля сярод жанчын склала 18% (болей 810 тысячаў).

Узрасла таксама колькасць разведзеных жанчын — на 17% (на 63 тысячи). У агульной колькасці жаночага насельніцтва ёй доля скапала 10% (436 тысячаў). Больш за палову з тыхіх жанчын — у дзетародным узросце.

Шлюбоў у Беларусі фіксуецца меней (на 4%), чым 10 гадоў таму. Афіцыйная зарэгістрація свае адносіны 52% жанчын і 62% мужчын (адлік ад 15 гадоў і старэй). Доля сямейных параў, шлюб якіх не аформлены, павялічылася з 5 да 8%. Пакашчык бышслабонасці для абодвух палоў не перавышае 4%. Менавіта столькі сярод мужчын і жанчын (50 гадоў і старэй) тых, хто ніколі не ўступаў у шлюб.

**Рост кітайцаў —
у 20 разоў**

За апошнія гады скарачаецца і колькасць прадстаўніку найбольш шматлікіх нацыянальнасцяў. Напрыклад, колькасць яўрояў (13 тысяч) зменшилася ў 2,2 разы, кіраўніца (159 тысяч) і рускіх (785 тысяч) — на трэць. Паліакаў (295 тысяч) стала меней на 25,6%. І звязана гэта як з натуральным змяншэннем насельніцтва, так і з міграцыйнымі адтокамі.

Адначасова міграцыйны працэс прывялі да росту колькасці

частка, які паведамілі статысты, у агульной колькасці насельніцтва низначная.

Вынікі перапісу засведчылі рост узроўню адукцыі жыхароў. Доля тых, хто атрымаў вышэйшую адукцыю, за дзесяцігоддзе вырасла з 14% (1 мільён 134 тысяч) да 19% (1 мільён 531 тысяч). А колькасць грамадзян, якія маюць сярэднюю спецыяльную (2 мільёны 190 тысяч) і прафесійна-тэхнічную адукцыю (898 тысяч) павялічылася на 21,2%.

Русіфікацыя

Частка тых людзей, якія назвалі сябе беларусамі, павялічылася на 2,5 працэнта. Гэта пакашчык склаў 83,7% (7 мільёнаў 957 тысяч). Але стаўленне да беларускай мовы, якое было агучана статыстычным камітэтам, шмат для яго стала нечаканым. Бы яе назвалі роднай мовай толькі 53,2% жыхароў краіны. Тады як

усяго дзесяць гадоў таму гэты паказчык быў 73,7%. Скараціўся і пракцэнт людзей, якія ўжываюць беларускую мову дома, — з 36,7 да 23,4%.

Сярод беларусаў па нацыянальнасці гэтыя лічбы вышэй. Беларускую мову назвалі роднай 60,8%, а размаўляюць на ёй 26% беларусаў. Зніжэнне моўнага паказчыка аналітыкі тлумачаюць русіфікацыяй, у тым ліку ѿ сферы адукцыі, СМІ і на ўзроўні дзяржаўных ведомстваў. І таксама фармулёўкай падчас перапісу паніцца роднай мовы як «мовы, засвоенай першай у раннім дзяцінстве».

А колькасць насельніцтва, якое свабодна валодае замежнымі мовамі, узрасла. Напрыклад, на англійскай мове свабодна размаўляюць 450 тысяч чалавек (у 3,2 разы больш, чым у 1999-м). Колькасць людзей, якія свабодна валодаюць немецкай мовай, павялічылася ў 2,2 разы і складае каля 138 тысяч чалавек.

РАЗМЕРКАВАННЕ НАСЕЛЬNІЦТВА ПА ВАЛДАННЮ БЕЛАРУСКІЙ I РАСІЙСКАЙ МОВАМІ ПА РЭГІЁНАХ БЕЛАРУСІ (У ТЫС. ЧАЛАВЕК)	Усё насельніцтва	З агульнай колькасці насельніцтва назвалі ў якасці			
		роднай мовы		мовы, на якой звычайна азмаўляюць у хадзе	
		беларуская	расійская	беларуская	расійская
Республіка Беларусь	9503,8	5058,4	3948,1	2227,2	6673,0
Брэсцкая	1401,2	751,9	597,4	374,2	982,4
Віцебская	1230,8	646,8	543,7	276,1	900,8
Гомельская	1440,7	786,4	602,8	326,4	1037,6
Гродзенская	1072,4	634,7	386,9	375,9	606,1
Мінск	1836,8	645,9	966,0	106,1	1508,7
Мінская	1442,5	987,2	390,5	553,0	796,6
Магілёўская	1009,4	605,5	460,8	215,5	840,8

КАМЕНТАР**КАТАСТРАФІЧНАЯ СІТУАЦІЯ**

Вынікі перапісу каментуе аналітык Валянцін Мацкевіч.

— Гэта нацыянальная дэмографічнае катасцрофа. Штогод насельніцтва скарачаецца на 50 тысяч чалавек. Але далей нас чакае скочак уніз і яшчэ большае памяншэнне нараджальнасці. Гэта адбудзеца літаральна ў бліжэйшыя 5 гадоў. На змену прыдзе пакаленне, якое нарадзілася ў сяроддзіне 90-х, калі адзначаўся спад нараджальнасці. Пачненца разкі крэн у бок скарачэння насельніцтва. Гэты працэс называецца «дэмографічнай ямой».

Лічбы кажуць самі за сябе. Усё астатніе — працэзданія. Прывожуць слова па тэлевізоры. Так, прымаючыя розныя праграмы накшталт дэмографічнай біспекі. Але праграма сама па сабе не працуе. І заклінанні не дзейнічаюць. Усе прыгожыя праграмы разбіваюцца аб реальнасці лічбы. Яны паказваюць, што мы знаходзіміся на мяжы бездані.

У чым заключаецца мэта ўраду і презідэнта? Усе магчымыя фінансавыя сродкі павінны быць націраваны на тое, каб маладыя сем'і адбыліся, нарадзілі дзяцей, каб захоўваўся і развіваўся народ. У дзяржавы няма відзеянияў. У выдаткі на войска ці на спецслужбы — не гэта мэта. Усе хочаць менш сім'ю, дзяцей. Што для сям'і траба? Зразумець не цяжка. Гэта ўпэўненасць у з'яўтрашнім дні. Стабільнасць і годная праца. Жылілі. І калі ўладамі не будзе зробленыя пўнныя заходы, то праз 40 гадоў нас не 7,5 мільёнаў будзе (гэта па аптымістычных прагнозах), а значна меней.

Па мўнім пытанні, відома, быў цікі. Я зведаў гэта на асабістым прыкладзе. Да мене прыйшлі з перапісам студэнты, хлопец з дзяўчынай

най. Хлопец пачаў размаўляць па-рускі. Я папрасіў: «Калі ласка, размаўляйце па-беларуску». Калі падышлі да пытання пра мову, началася: «Не, родная мова тая, якую вы засвоілі першай у дзяцінстве». Я кажу: «Маг родная мова — беларуская, і запісвайце так, калі ласка». Нервавая сітуацыя была. Яны не моглі мене нічым пераканаць. Але больш падатлівы, напісава.

Я не ўпэўнены, што гэта фармулёўка нарадзілася ў камітэце статыстыкі. Яна нарадзілася толькі ў русофобаў, значна вышэй рангам. Яе ўціснулі ў перапісны ліст, бо ставілі пэўную мэту. І яны дамагліся гэтай мэты.

ГРАМАДСТВА

6

► РАЗВАЖАННІ

БЕСПРАЦОЎЕ ПА-БЕЛАРУСКУ

Канстанцін СКУРАТОВІЧ

Многія назіральнікі даўно звярнулі ўвагу на надзвычай нізкія паказчыкі зарэгістраванага беспрацоўја ў Беларусі. Нават зараз, калі эканоміка яшчэ відавочна не аправілася ад крызісу, узровень беспрацоўја апнусціўся ніжэй за 1 працэнт ад колькасці эканамічна актыўнага насельніцтва, а ў Мінску — амаль да нуля. Гэта настолькі супярэчыць высновам падручніка па эканоміцы, што патрабуе спецыяльных тлумачэнняў.

Гадоў сорак таму тэлебачанне паказвала скожт пра наядзячны лёс італьянскіх беспрацоўных. Там камунальная служба зладзіла спаборніцтва паміж прэтэндэнтамі заняць працоўныя месцы прыбрэзальчыкаў. І вось дзея — удзельнікі скрынім для смечі ў руках нясуцца да велізарнага канцэнтра, каб у ліку першых высыпаць у яго свой друць. Такім восі чынам савецкая пропаганда спрабавала напіць аладзак з сісм видомій сітуацыі. У іх беспрацоўце, у нас — на кожным кроку аб'яві: «Патрабуюцца, патрабуюцца, патрабуюцца...» Што праўда, патрабуюць у нас было многа, але выбіраць асабіліві не даводзілася — заробікі ва ўсіх былі амаль аднолькава невялікі. Таму зваротным бокам медаля, сапраўдным блізуном кадравых службай была высокая цякучасць кадраў.

Зразумела, праблема беспрацоўја на Захадзе існавала. Але неік у буйністчай краме трапілася высадзеная ў ФРГ кнігка пра беспрацоўнага, дзе гэта з'ява разглядалася хутчэй з післялагічнага, чым эканамічнага пункту гледжання. Каратка пра скожт. Гюнтэр працаў на машынабудаўнічым прадпрыемстве звычайнікам токарам. Атрымліваў годныя заробак і адчуваў сябе сапраўдным башкім і мужам, паважаным грамадзянінам сваій

Photo By Media Net

краіны. Але на прадпрыемстве правіялі тэхналагічную рэканструкцыю, станкі памянялі на гнуткія апрацоўчыя цэнтры, таму Гюнтэр і шматлікія яго калег звольнілі з працы. Паколькі ён меў прайціцца пракаўністкай, быў сібрам прафесійнага саюза, регулярна плаціў юнісікі ў фонд сацыяльнага страхавання, то памер дапамогі па змушаному працьвітнага мінімуму.

Але як сказаць жонкі, як патлумачыць дзеям, што бацька страдаў пракаўністкай? Тому Гюнтэр кожную раніцу з'язджаў з дому і віяўся дахах толькі пасля заканчэння рабочага дня.

Аднак жонка здагадалася, ік і кожная разумная жанчына, зрабіла ўсёмагчымае, каб спасаць мужа. Далей, як кажуць, хэп-энд. Хоць Гюнтэр не адразу знайшоў працу, але сім'я не галадала, і дзеї па-ранейшаму ганаўшыся сваім бацькам.

Як вядома, ФРГ з'яўляецца краінай з рынкавай, сацыяльнай скіраванай эканомікай. Прывяртыт тут аддаенца рынку, бо ён забяспечвае самараўзвішч гаспадаркі. Як лічбу аўтар німецкага эканамічнага цуда Людвіг Эрхард, значна лягчэй дзяліць на ўсіх па справядлівасці, адразуачыць ад пірага, які паставіў павялічваецца, чым па картках размяркоўваў апошні меж сухароў.

У нас нават у Канстытуцыі сказана пра сацыяльную скіраванасць эканомікі і справядлівасць, а што на самай справе? Калі б

Гюнтэр жыў у сучаснай Беларусі і страдаў пракаўністкай, то не толькі яго сям'я, але і сам ён трапіў быт на тутарскую гаражку, колькі бы часу да гатага і як бы плённа ні працаўаў. У студзені 2009 года сярэдні памер дапамогі па беспрацоўја складаў 47,6 тысячи рублёў, а летася ліпені — 50,4 тысячи рублёў, але 18,4% ад кошту бюджету працьвітнага мінімуму.

Калі нехта пачынае крыйтыкаўца мізэрнасці гэтых самых мінімумаў, Міністэрства працы адказвае, што яны маюць толькі статыстычнае значэнне, выкарыстоўваючы ў якасці крыйтыкі апнікні поспеху дзяржавы ў барапці з беднасцю. Маўляй, калі сумя прыбыць пачынае кошт мінімуму (270 тысячаў рублёў), то чалавек ужо афіцыйна лічыцца хоць і не багатым, але ўжо і не бедным, і таму выключычаецца з ліку прэтэндэнтаў на атрыманне адраснай дзяржавай дапамогі. Памятаеце, як у 2007 годзе ўлады дзеялі бездакорнай арганізацыі сістэмы сацыяльнай дапамогі скавалі амаль што ўсе віды льгот, якімі да таго часу карысталіся пенсіянеры, студэнты да іншых.

Дык вось, калі ацяньвашца па мінімуму, то Беларусь з'яўляеца безумоўным сусветным лідэрам у барапці з беднасцю. Прыкладам, лацінамерыканскія краіны дзесяцігоддзімі не могуць зрушыцца з месца — колькасць беднякоў застаецца стабільнай высокай, нягледзячы на даволі хуткі рост іх эканомікі. Больш таго, зараз адносная колькасць беднякоў у Беларусі ў структуре насельніцтва нават меншай, чым у Злучаных Штатах. Як сведчыць афіцыйная

Дык вось, калі ацяньвашца па мінімуму, то Беларусь з'яўляеца безумоўным сусветным лідэрам у барапці з беднасцю. Прыкладам, лацінамерыканскія краіны дзесяцігоддзімі не могуць зрушыцца з месца — колькасць беднякоў застаецца стабільнай высокай, нягледзячы на даволі хуткі рост іх эканомікі. Больш таго, зараз адносная колькасць беднякоў у Беларусі ў структуре насельніцтва нават меншай, чым у Злучаных Штатах. Як сведчыць афіцыйная

статыстыка, у 2000 годзе, калі прэзідэнт толькі ўздымаў лозунг «За сильную и процветающую Беларусь», — здабыткі ніжэй бюджету працьвітнага мінімуму (рысы беднасці) мелі 41,9% насельніцтва, праз пять гадоў — толькі 12,7%, а зараз (даценны абледавання хатніх гаспадарак за студзень — чэрвень былога года) толькі 4% ад іх агульнай колькасці мелі сядрднесімесечныя прыбылак на душу меней гатага бюджету. Малазябіспечанымі ў гарадах і гарадскіх паселішчах з'яўляюцца 3,2% хатніх гаспадарак, у сельскіх населеных пунктах — 6,1%.

Ёсць з чым пайсці на чарговыя выбары, каб атрымаль чарговую перамогу!

Насамай справе, вельмі дакладныя падлікі і вельмі няўстойлівая сітуацыя. Бок калі ў сям'ях з'яўляючыя хоць бы адно дацца, многія з іх трапляюць на галечу — асноўную частку ў структуры малазябіспечаных хатніх гаспадарак (67,9%) складаюць сем'і, у якіх ёсь няўнагадовыя дзеї. І гэта з улікам той дапамогі (таксама мізэрнай), якую шматдзетныя сем'і атрымываюць ад дзяржавы.

Журналісты многіх краін праводзяць на сабе эксперыменты на выжыванне ў рамках мінімальных сацыяльных стандартоў, якія дзяржава лічыцца неабходнымі заснеччыкамі кохнамі. Адны пры гэтым змушчылі сабе да адмалення ад шкодных звычак (тытунь, алкаголь), другія толькі адчуваюць дыскамфорктадаго, што давялося адмовіцца ад паездак на ўласным аўтамабілі, іншыя адкрывалі для сябе рапантцы аднонасі таннага дэштычнага харчавання.

Калі б хто з беларускіх журналістаў надумаўся паставіць такі эксперымент, яму спачатку трэба было бы напісаць тастамент. Боры норме сядрднесімесечных выдаткаў у памеры трэх долараў, траба выбіраць не што есці, а калі есці — кожны дзеян'ці два разы на тыдзінен.

Беднякі ў іншых краінах да таго ж жорсткага выбару не змушчаюцца, бо ў большасці выпадкаў рыса беднасці вызначана на ўзору 70% сядрднага заробку па краіне.

Звычайна кажуць, што статыстыка ведае ўсё. У гэтым пеконкае дакладнасць разлікаў — да дзесятых, а то і сотых працэнта. Хоць зразумела, што і на 50% працьвітнага мінімуму не працягнеш, а тут цябе быццам бы цвікамі да сцяны прыбліваюць — 18,4%. Ганарыцца можна. Ніхто бы сведе на выхувку, а беларускія беспрацоўныя жывуць! Без ніякай міткі.

Рэальны факт, які сродкамі статыстыкі пацвярджаюць у кожны конкретны момант тысячы людзей. І разам з тым — поўны абсурду. Бок на самай справе беспрацоўны, не павінен мець ніякіх іншых краініц прыбыткаў. Ні дыўдэндаў, ні выйгрышы ў таталізтар, ні бабульчынай спадчыны. За гэтым пільна сочыць на Захадзе, і павінны сачыць (на закону) у нас. І пазбяўляць парушальнікаў права на атрыманне сацыяльнай дапамогі, або нават судзіць за малявістру.

Беларускія ж беспрацоўныя не жывуць на тулю дапамогу. Яны маюць іншыя прыбылкі.

Якія? Дакладна не дывідэнды. Гэта гроши сем'яў, гэта гроши ад нейкай незарэгістраванай дзеялнасці, магчымы, нават і краядзяжоў. Нездарма ж па крымінальнай статыстыцы ў нас больш злачынцоў, чым зарэгістраваныя беспрацоўны, а сядрдзячынцоў — абсалютную большасць складаюць асобы, якія нізею не працуюць і не вучацца, але афіцыйна не лічачца беспрацоўнымі. Бок які ж дурнан пойдзе рэгістравацца на брэжы пры такім абыяковым стаўленнен да яго жыццёва важных патраб з боку Міністэрства працы?

Малыя памеры дапамогі па беспрацоўја — гэта толькі адзін з інструменту, якія дазваляе ўладзе ўтрымліваць узровень зарэгістраванага беспрацоўја, якія краукцы, «ніжэй плінтыса». Рэальны ж узровень беспрацоўных у Беларусі з улікам усіх гэтых фактараў, з улікам прыхаванага беспрацоўја, сягае недзе да 18-30 працэнтаў.

Пра іншыя інструменты эквілібрystыкі са статыстыкай беспрацоўја паразважаем іншым разам. Яны таксама вельмі важныя, і яшчэ больш смешныя.

▼ КАЛОНКА ЮРЫСТА

КАНТРАКТ ЦІ ЎЛАСНАЯ СПРАВА

**Калонка падрыхтавана
Анатолем Паповым, юрыстам
ПЦ «Прававая дапамога
насельніцтву» (Кіев, Украіна).**

- Хачу адкрыць свой спартыўны клуб, у якім сам жду буду інструктарам па баявым мастацтве — айкідо. Якож знойшоўзу, што буду аранданацца. Якая працэдура і форма рэгістрацыі такога спартыўнага клуба?
- Бандарэнка А. Л., Віцебск

Калі вы не будзеце наймаць працаўнікоў, можна зарэгістравацца індывідуальным прадпрымальнікам. Калі ўсё ж

найманыя працаўнікі будуть, варта гэту дзеяйнасць зарэгістраваць як таварыства замежаванай адказнасцю, таварыства з дадатковай адказнасцю або якія прызначаюцца ўнітарнае прадпрыемства.

Паводле артыкула 14 Дэкрэта прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 16 студзеня 2009 года № 1 «Аб дзяржаўнай реєстрацыі і пакрыўніцтве суб'ектаў гаспадарання», для дзяржаўнай реєстрацыі індывідуального прадпрымальніка ў орган, якія рэгіструе падаючыя: заява аб дзяржаўнай реєстрацыі; фатаграфія грамадзяніна, што зварнуўся за дзяржаўнай реєстрацыяй; арыгінал або копія плацежнага документа, які павярждае аплату дзяржпошті.

У любым выпадку парадайце з юрыстам, што вам будзе больш выгадна зарэгістраваць.

- Маёй сястры Ірыне, якая атрымлівала адукцыю за кошт бюджетных сродкаў, прапануюць пасля заканчэння інтарнатуры заключыць контракт не менш чым на пять гадоў. Ці можна амовіцца ад заключэння контракту, ці можна настайваць на заключэнні контракту на меншы тэрмін?
- Аляксандраў С. Ф., Гомель.

Паводле пункта 5 інструкцыі аб парадку арганізацыі і праходжання інтарнатур, аўтаматyczнай атрыманні адукацыі за кошт сродкаў распубліканскага бюджету, наўкуючыя на працу па размеркаванні пасля праходжання стажыроўкі (інтарнатуры) і абавязаныя адпрацаўваць два гады пасля яе праходжання (Палажэнне аб размеркаванні выпускнікоў установы адукацыі, што атрымалі прафесійна-тэхнічную, сядрдннюю спе-

циальную або вышэйшую адукацыю, якое зацверджана Пастановай Савета Міністэрстваў Рэспублікі Беларусь ад 10.12.2007 № 1702). Заключыць контракт на большы тэрмін магчымы толькі са згоды маладога спецыяліста.

Звязніцца з лістом для раствумчання ў Міністэрства аховы здароўя РБ, каб звязаліся з вашым кіраўніцтвам і пераглядзелі контракт у адпаведнасці з нормамі закона. У выпадку недасягнення становага атрыманні адукацыі пасля вучэбных установ, або з непададзеннем атрыманні адукацыі, што атрымалі прафесійна-тэхнічную, сядрдннюю спе-

циальную або вышэйшую адукацыю, якое зацверджана Пастановай Савета Міністэрстваў Рэспублікі Беларусь ад 10.12.2007 № 1702). Заключыць контракт на большы тэрмін магчымы толькі са згоды маладога спецыяліста.

Калі ў вас пайстала пытанні па гэтай рубрыцы, юрыст адкажа на іх па тэл. (+375 29) 315-88-74

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

TV

20 ВЕРАСНЯ, ПАНЯДЗЕЛАК

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55 Навіны.
06.05, 07.10, 08.15 «Добрай раніца, Беларусь!».
07.05, 08.10 Зона X.

07.30, 08.25, 11.50 Дзялэвое жыццё.
08.30 Документальны фільм.
09.05 Серыял «Ганнанча» (Расія).
10.05 Жаночае ток-шоу «Жыццё як жыццё».

11.00 Серыял «Разлічніца» (Расія).
12.10 Камедыя «Неверагодныя прыгоды італьянцаў у Расіі» (СССР).
14.05 Документальны цыкл «Невядомая версія (Украіна).

15.15, 19.15 Навіны рэгіёна.

15.30 Здароўе.
15.55 Серыял «Далярка з Хацапетаўкі. Вылік лесу» (Расія), 1-я серыя.

16.45 Серыял «Спальныя рэён» (Расія).
17.50 Серыял «Разлічніца» (Расія).
18.50, 01.10 (Зона X). Крымінальная хроніка.

19.25 «ЕНО».
19.30 «Арэна». Програма аб спорце.

19.55 Серыял «Ганнанча» (Расія).
21.00 Панарама.

21.40 Адмисловыя рэпартаж «Жыццё прыгоже пражкы»,
21.55 Серыял «Апостал» (Расія).

23.00 Відэафільм АТН «Кроў» цыклу «Грунвальда». Частка 1-я.

23.30 Трылер «Забытыны» (Канада).

01.15 Дзень спорту.

13.10 «Кантрольны закуп».
13.45 «Модны прысуд».

14.50 «Зразумець. Прабачыць».

15.25 «Хану ведаць».

16.10 Навіны спорту.

16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.

17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.

18.15 Навіны спорту.

18.20 «Шчаслівая разам». Серыял.

19.00 Чака мнене.

20.00 Час.

21.00 Навіны спорту.

21.05 АНТ прадстаўляе: Ток-шоу «Выбар».

22.10 «Застаца ў жывых». Шматсер.фільм.

23.20 Навіны спорту.

23.25 «Застаца ў жывых». Шматсерыйны фільм. Заключчая серыя.

00.15 «Люламія Раманава. Следства вядзе дыльтан».

01.20 Навіны спорту.

06.35 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).

07.00 ЛАДная раніца.

08.00 Тэлебарометр.

08.05 Дээткыўная камедыя «Людзі Шпак» (Расія), 1-я серыя.

09.05 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).

10.05 Джэймс Бонд-Агент 007. Баявія (Вялікабрытанія).

12.05 Пра мастакта.

12.35 Школа рамонты.

13.35 Серыял «Пакахай мяне зноў».

14.30 Пазакласная гадзіна.

14.45 Тэлебарометр.

15.05 Простыя практикаванні (Расія).

15.40 Дээткыўная камедыя «Налётчыкі».

16.25 Дээткыўная камедыя «Людзі Шпак» (Расія), 1-я серыя.

17.30 Жаночая ліга.

18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).

19.05 Лірская камедыя «Верныя сібры» (СССР).

21.05 Калханка.

21.25 Беларуская часіна.

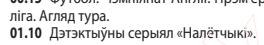
22.35 Прам'ера. Камедыны серыял «Інтэрны» (Расія), 1-я серыя.

23.10 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).

23.45 Авертайм.

00.15 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Прам'ер-ліга. Агляд тура.

01.10 Дээткыўны серыял «Налётчыкі».

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 (24 гадзіны).

06.10 «Мінічына».

06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».

07.40 «СТБ-спорт».

08.30 «Тыцыден».

09.35 «Вялікі снданак».

10.05 «Піць гісторый».

10.40 «Багатая і каканая». Тэленавэла.

11.40 «Званая вічара».

12.35 «Мачаха». Серыял.

13.50 «Зорны рынк».

15.00 Канцэрт М. Задорнова.

16.50 «Еўраперсик гісторый».

17.10 «Наша справа».

17.20 «Мінічына».

17.30 «Званая вічара».

18.30 «Мачаха». Серыял.

20.00 «Сталічны падрабізнасці».

20.10 «СТБ-спорт».

20.15 «Добры вечар, магляня».

20.25 Фільм «Выйсыце». Украіна, 2009 г.

22.55 «Сталічны футболь».

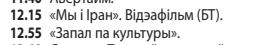
23.25 Фільм «Малая на мільён».

23.25 Фільм «Малая на мільён».

00.15 «Люламія Раманава. Следства вядзе дыльтан».

01.20 Навіны спорту.

01.30 Навіны спорту.

16.10 «Пакой смеху».

16.50 Навіны - беларусь.

17.00 Весткі.

17.15 «Кулагін і партнёры».

17.50 «Чорная багіня». Тэлесерыял.

18.50 Навіны - беларусь.

19.00 Весткі.

19.25 Прам'ера. «Еўрасіння». Тэлесерыял.

20.25 Тэлесерыял «Дыхай са мной». 2010 г.

22.20 Тэлесерыял «Дворык».

22.55 Тэлесерыял «Восенскі дээткыў».

23.50 «Нічона асабістага».

00.05 Навіны - беларусь.

00.15 «Весткі.ru».

00.30 Прам'ера. «Гарадок».

13.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 2.

14.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

19.00 Футбол. Еўрагалі. Часопіс.

21.15 Ціккая атлетыка. Чэмпіянат свету. Жанчыны. 63 кг. Анталія (Турцыя).

22.00 Pra рэстлінг. Агляд WWE.

22.35 Pra рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.

23.30 Вось дык так!!

23.45 Футбол. Клуб чэмпіянату. Часопіс.

01.15 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

13.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 2.

14.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

19.00 Футбол. Еўрагалі. Часопіс.

21.15 Ціккая атлетыка. Чэмпіянат свету. Жанчыны. 63 кг. Анталія (Турцыя).

22.00 Pra рэстлінг. Агляд WWE.

22.35 Pra рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.

23.30 Вось дык так!!

23.45 Футбол. Клуб чэмпіянату. Часопіс.

01.15 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

13.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 2.

14.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

19.00 Футбол. Еўрагалі. Часопіс.

21.15 Ціккая атлетыка. Чэмпіянат свету. Жанчыны. 63 кг. Анталія (Турцыя).

22.00 Pra рэстлінг. Агляд WWE.

22.35 Pra рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.

23.30 Вось дык так!!

23.45 Футбол. Клуб чэмпіянату. Часопіс.

01.15 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

13.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 2.

14.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

19.00 Футбол. Еўрагалі. Часопіс.

21.15 Ціккая атлетыка. Чэмпіянат свету. Жанчыны. 63 кг. Анталія (Турцыя).

22.00 Pra рэстлінг. Агляд WWE.

22.35 Pra рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.

23.30 Вось дык так!!

23.45 Футбол. Клуб чэмпіянату. Часопіс.

01.15 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

13.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 2.

14.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

19.00 Футбол. Еўрагалі. Часопіс.

21.15 Ціккая атлетыка. Чэмпіянат свету. Жанчыны. 63 кг. Анталія (Турцыя).

22.00 Pra рэстлінг. Агляд WWE.

22.35 Pra рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.

23.30 Вось дык так!!

23.45 Футбол. Клуб чэмпіянату. Часопіс.

01.15 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

13.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 2.

14.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

19.00 Футбол. Еўрагалі. Часопіс.

21.15 Ціккая атлетыка. Чэмпіянат свету. Жанчыны. 63 кг. Анталія (Турцыя).

22.00 Pra рэстлінг. Агляд WWE.

22.35 Pra рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.

23.30 Вось дык так!!

23.45 Футбол. Клуб чэмпіянату. Часопіс.

01.15 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

13.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 2.

14.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

19.00 Футбол. Еўрагалі. Часопіс.

21.15 Ціккая атлетыка. Чэмпіянат свету. Жанчыны. 63 кг. Анталія (Турцыя).

22.00 Pra рэстлінг. Агляд WWE.

22.35 Pra рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.

23.30 Вось дык так!!

23.45 Футбол. Клуб чэмпіянату. Часопіс.

01.15 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

13.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 2.

14.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

19.00 Футбол. Еўрагалі. Часопіс.

21.15 Ціккая атлетыка. Чэмпіянат свету. Жанчыны. 63 кг. Анталія (Турцыя).

22.00 Pra рэстлінг. Агляд WWE.

22.35 Pra рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.

23.30 Вось дык так!!

23.45 Футбол. Клуб чэмпіянату. Часопіс.

01.15 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

13.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 2.

14.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

19.00 Футбол. Еўрагалі. Часопіс.

21.15 Ціккая атлетыка. Чэмпіянат свету. Жанчыны. 63 кг. Анталія (Турцыя).

22.00 Pra рэстлінг. Агляд WWE.

22.35 Pra рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.

23.30 Вось дык так!!

23.45 Футбол. Клуб чэмпіянату. Часопіс.

01.15 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глаза (Вялікабрытанія). Дзень 3.

13.30 Сн

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

8

22 ВЕРАСНЯ, СЕРАДА

- Новы Час**
- 13.05 Навіны спорту.
 - 13.10 «Кантрольны закуп».
 - 13.45 «Модны прыскуд».
 - 14.50 «Зразумець. Прабачыць».
 - 15.25 «Хану ведаць».
 - 16.10 Навіны спорту.
 - 16.15 «Заручальны пярсцэнак». Шматсерыны фільм.
 - 17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
 - 18.15 Навіны спорту.
 - 18.20 «Шыласлівая разам». Серыял.
 - 18.55 «Хай кажуць».
 - 20.00 Час.
 - 21.00 Навіны спорту.
 - 21.05 Прэм'ера. «Гаражы».
 - 23.20 Навіны спорту.
 - 23.25 Асродззе паслення.
 - 00.25 «Ляўпамія Рамана». Следства вядзе дылетант». Шматсерыны фільм.
 - 01.30 Навіны спорту.

- Беларусь**
- 13.05 Навіны спорту.
 - 13.10 «Кантрольны закуп».
 - 13.45 «Модны прыскуд».
 - 14.50 «Зразумець. Прабачыць».
 - 15.25 «Хану ведаць».
 - 16.10 Навіны спорту.
 - 16.15 «Заручальны пярсцэнак». Шматсерыны фільм.
 - 17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
 - 18.15 Навіны спорту.
 - 18.20 «Шыласлівая разам». Серыял.
 - 18.55 «Хай кажуць».
 - 20.00 Час.
 - 21.00 Навіны спорту.
 - 21.05 Прэм'ера. «Гаражы».
 - 23.20 Навіны спорту.
 - 23.25 Асродззе паслення.
 - 00.25 «Ляўпамія Рамана». Следства вядзе дылетант». Шматсерыны фільм.
 - 01.30 Навіны спорту.

- Новы Час**
- 06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55 Навіны.
 - 06.05 Дзень спорту.
 - 06.10, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь!».
 - 07.05, 08.10 Зона Х.
 - 07.30, 11.50 Дзялэвое жыццё.
 - 08.35 Сфера інтэрсаў.
 - 09.05 Меладраматычны серыял «Ганнанка» (Расія).
 - 10.05 Серыял «Спальны раён» (Расія).
 - 11.00 Меладраматычны серыял «Разлучница» (Расія). Заключальная серыя.
 - 12.10 Меладрама «Лісун-2» (Расія).
 - 14.15 Документальны цыкл «Невядомая версія Украіны».
 - 15.15, 19.15 Навіны рэгіёна.
 - 15.30 Меладраматычны серыял «Даярка з Чапалеткай. Вылік лесу» (Расія).
 - 16.20 «Праверча чутка». Інфармацыйная-аналітычная передача.
 - 16.50 Серыял «Спальны раён» (Расія).
 - 17.50 Прэм'ера. Прыгодніцкі дэтэктыў «Апошні кардон» (Украіна-Расія). 1-я серыя.
 - 18.50, 01.30 «Зона Х». Крымінальная хроніка.
 - 19.25 «Спортлото 5 з 36». Забаўлільнае шоў.
 - 19.30 «КЕНО».
 - 19.35 Зямельнае пытанне.
 - 20.00 Серыял «Ганнанка» (Расія).
 - 21.00 Панарама.
 - 21.55 Серыял «Апостал» (Расія).
 - 23.00 Відзафільм АТН «Вайна» цыклу «Грунвалдъ». Частка 3-я.
 - 23.30 Авантурная камедыя «Мова святога» (Італія).
 - 01.35 Дзень спорту.

- Новы Час**
- 06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30, 23.05, 01.15 Нашы навіны.
 - 06.05 АНТ прадстаўле: «Наша раніца».
 - 09.05 «Хыць здорава!».
 - 10.15 «Мая жонка мяне прычараўала», Шматсерыны фільм.
 - 11.05 Навіны спорту.
 - 11.10 «Шальны анёл». Шматсер. фільм.
 - 12.20 «Зэтэктыў».
 - 13.00 Нашы навіны.
 - 13.05 Навіны спорту.
 - 13.10 «Кантрольны закуп».
 - 13.45 «Модны прыскуд».
 - 15.25 «Хану ведаць».
 - 16.00 Нашы навіны.
 - 16.10 Нашы навіны.
 - 16.15 «Заручальны пярсцэнак». Шматсерыны фільм.
 - 17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
 - 18.00 Нашы навіны.
 - 18.15 Навіны спорту.
 - 18.20 «Шыласлівая разам». Камедыны серыял.
 - 18.55 «Хай кажуць».
 - 20.00 Час.
 - 20.30 Нашы навіны.
 - 21.00 Навіны спорту.
 - 21.05 Прэм'ера. «Банды».
 - 23.20 Навіны спорту.
 - 23.25 АНТ прадстаўле: «Выбар +».
 - 00.00 «Ляўпамія Рамана». Следства вядзе дылетант». Шматсерыны фільм.
 - 00.50 Нашы навіны.
 - 01.05 Навіны спорту.

- Беларусь**
- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30, 24.45 Гадзіны».
 - 06.10 «Мінічына».
 - 06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».
 - 07.40 «СТБ-спорт».
 - 08.30 «Корсткі бізнес». Серыял.
 - 09.30 «Алтапанарама».
 - 10.00 «Ліццічына».
 - 10.10 «Студэнты 2». Серыял.
 - 15.35 Прэм'ера: «Не хлускі мне!».
 - 16.50 «Новыя падарожнікі дылетанта».
 - 17.20 «Мінічына».
 - 17.30 «Званая вічара».
 - 18.30 «Мачаха». Серыял.
 - 20.00 «Сталічныя падрабязніцы».
 - 20.10 «СТБ-спорт».
 - 20.15 «Добрыя вечар, малянія».
 - 20.25 Прэм'ера: «Корсткі бізнес». Серыял.
 - 21.25 Прэм'ера: «Пляць хвілін».
 - 21.30 «Мінск і мінчане».
 - 22.05 «Дабро пакаліца».
 - 22.55 Прэм'ера: «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Новы Час**
- 06.00, 09.00 Нашы навіны.
 - 06.05 АНТ прадстаўле: «Наша раніца».
 - 09.05 «Хыць здорава!».

- Беларусь**
- 06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55 Навіны.
 - 06.05 Дзень спорту.
 - 06.10, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь!».
 - 07.05, 08.10 Зона Х.
 - 07.30, 08.30, 11.50 Дзялэвое жыццё.
 - 08.35 Зямельнае пытанне.
 - 09.05 Меладраматычны серыял «Ганнанка» (Расія).
 - 10.00 Серыял «Спальны раён» (Расія).
 - 11.00 Прыгодніцкі дэтэктыў «Апошні кардон» (Украіна-Расія). 1-я серыя.
 - 12.10 Камедыйная меладрама «Смокінг па-разанскому» (Расія).
 - 13.50 Документальны цыкл «Фартыфікацыя» (Беларусь).
 - 14.30 Хранікальна-документальны цыкл «Гарачая кропкі» (Беларусь).
 - 15.15, 19.15 Навіны рэгіёна.
 - 15.30 Хранікальна-документальны цыкл «Нябічны фронт» (Беларусь).
 - 15.55 Меладраматычны серыял «Даярка з Чапалеткай. Вылік лесу» (Расія).
 - 16.45 Серыял «Спальны раён» (Расія).
 - 17.50 Прыгодніцкі дэтэктыў «Апошні кардон» (Украіна-Расія). 2-я серыя.
 - 18.50, 01.00 «Зона Х». Крымінальная хроніка.
 - 19.25 «КЕНО».
 - 19.30 Сфера інтэрсаў.
 - 19.50 Меладраматычны серыял «Ганнанка» (Расія).
 - 21.00 Панарама.
 - 21.40 Актуальнае інтэрв'ю.
 - 21.55 Вострасюжэтны серыял «Апостал» (Расія).
 - 23.00 Відзафільм АТН «Поле» цыклу «Грунвалдъ». Частка 4-я.
 - 23.30 Моладзевая драма «Усё памарцуць, а я застануся» (Расія).
 - 01.05 Дзень спорту.

- НТВ Беларусь**
- 06.35 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
 - 07.00 ЛАДная раніца.
 - 08.00 Тлебарометр.
 - 08.05 Серыял «Інтэрны» (Расія). 2-я серыя.
 - 08.35 Дэтэктыўная камедыя «Людзі Шпака» (Расія). 3-я серыя.
 - 09.35 Серыял «Хаканне як хаканне» (Расія).
 - 10.45 Дэтэктыўная меладрама «Вазімі мяне з сабою» (СССР).
 - 12.10 «Спорт-кадр».
 - 12.35 «Эраперд «беларускай часіны».
 - 13.25 Медычныя таемніцы.
 - 14.00 Серыял «Пакахай мяне зноў».
 - 15.00 Мультсерыял «Дракончик і лято сябрыя» (Канада).
 - 15.15 Пазакласная гадзіна.
 - 15.30 Простая прыкаванні (Расія).
 - 16.05 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».
 - 16.55 Дэтэктыўная камедыя «Людзі Шпака» (Расія). 3-я серыя.
 - 18.00 Серыял «Хаканне як хаканне» (Расія).
 - 19.05 Кірааман «Хаканне зямное» (СССР).
 - 20.55 Калыханка.
 - 21.10 Тлебарометр.
 - 21.55 Беларуская часіна.
 - 22.25 Серыял «Інтэрны» (Расія). 3-я серыя.
 - 23.00 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
 - 23.55 Рэальныя сцены.
 - 00.05 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

- Россия**
- 07.00 «Раніца Расія».
 - 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
 - 10.10 «Пругачова, Распісціна... Усе зоркі Дзэрбенія». Документальны фільм.
 - 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 - 20.15 «Ліццічына».
 - 20.25 Тлебарометр.
 - 21.25 Прэм'ера! «Ліць хвілін».
 - 22.05 «Алтапанарама».
 - 22.55 Прэм'ера! «Чаркіозна. Аднаразовыя людзі». Серыял.

24 ВЕРАСНЯ, ПЯТНІЦА

- 06.25 Документальны фільм «Сялянскі гадавы круг» («беларусьфільм»).
 07.15 Інасцв.
 07.45 Дзень спорту.
 07.55 «Добрай раніца, Беларусь!». 09.00, 15.00, 19.00 Навіны.
 09.05 Здароўе.
 09.35 Камедыя «Паўлінка».
 10.55 Распубліканскі фест-кірмаш працынкоў сяля «Дажынкі-2010» (г.Ліда). Прамая трансляцыя.
 12.55 Адмісіўны рэпартаж АТН «Жыццё прыгожак пражыць».
 13.10 Кантэрт Надзея Кадышавай.
 14.30 «Бурачачанне-2010». Дзэнік Міжнароднага діціачнага конкурсу песні.
 15.10 Навіны рэгіёна.
 15.30 Вакол планеты.
 16.10 «Праверка чутак». Інфармацыйна-аналітычная передача.
 16.40 Документальны цыкл «Невядомая верся (Украіна).
 17.55 «Ваша лато».
 18.45 Латарэя «Піцерачка».
 19.25 «КЕНО».
 19.30 Відеофільм АТН «Справедчанская талака «цыкл «Зямля беларускай».
 19.40 Кантэрт Ф.Кіркорава.
 21.00 Панарама.
 21.40 Распубліканскі фест-кірмаш «Дажынкі-2010».
 23.50 «Заза». Камедыйная меладрама (Расія).

- 15.25 «Хачу ведаць».
 16.00 Нашы навіны.
 16.10 Навіны спорту.
 16.15 «Заручальны прысцёнак». Шматсерыйны фільм.
 17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
 18.00 Нашы навіны.
 18.15 Навіны спорту.
 18.20 «Часлаўлівая разам». Камедыйны серыял.
 19.00 «Поле цудаў».
 20.00 Час.
 20.30 Нашы навіны.
 21.00 Навіны спорту.
 21.05 Прэм'ера. «Вілікай розніца» у Адэсе. Фест пародый. Фінал.
 22.55 «Наща Беларуша».
 23.30 Фільм «Рабаванне на Бейкер-Стры».
 01.30 Нашы навіны.
 01.45 Навіны спорту.

- 06.00, 09.00 Нашы навіны.
 06.05 АНТ прадстаўле: «Наша раніца».
 09.05 «Жыць здорава!».
 10.15 «Мая жонка мене прычараўала», шматсерыйны фільм.
 11.00 Нашы навіны.
 11.05 Навіны спорту.
 11.10 «Шальны анёл». Шматсерыйны фільм.
 12.15 АНТ прадстаўле: «Чакай мяне», беларусь.
 13.00 Нашы навіны.
 13.05 Навіны спорту.
 13.10 «Кантрольны закуп».
 13.45 «Модны прысуд».
 14.50 «Зразумец». Грабачыца.
- 06.00, 09.00 Нашы навіны.
 06.05 АНТ прадстаўле: «Наша раніца».
 09.05 «Жыць здорава!».
 10.15 «Мая жонка мене прычараўала», шматсерыйны фільм.
 11.00 Нашы навіны.
 11.05 Навіны спорту.
 11.10 «Шальны анёл». Шматсерыйны фільм.
 12.15 АНТ прадстаўле: «Чакай мяне», беларусь.
 13.00 Нашы навіны.
 13.05 Навіны спорту.
 13.10 «Кантрольны закуп».
 13.45 «Модны прысуд».
 14.50 «Зразумец». Грабачыца.

- 06.00 «24 гадзіны».
 06.10 «Мінішчына».
 06.20 «Раніца. Студыя добра гастро».
 07.30 «24 гадзіны».
 07.40 «СТБ-спорт».
 07.45 «Раніца. Студыя добра гастро».
 08.30 «Корсткі бізнес». Серыял.
 09.30 «Ультапанарама».
 10.00 «Ліць гісторый».
 10.30 «24 гадзіны».
 10.40 «Багатая і хаканская». Тэленавэла.
 11.30 «Дамскія святы».
 11.40 «Званая вечара».
 12.35 «Мачаха». Серыял.
 13.30 «24 гадзіны».
 13.50 «Сакртынай гісторый».
 14.40 «Студнты 2». Серыял.
 15.35 Прэм'ера. «Не хлусі мін!».
 16.30 «24 гадзіны».
 16.50 «з чаго пачынаецца Радзіма».
 17.20 «Мінішчына».
 17.30 «Званая вечара».
 18.30 Прэм'ера. Ток-шоў «Лёс».
 19.30 «24 гадзіны».
 20.00 «Сталічныя падрабязніцы».
 20.10 «СТБ-спорт».
 20.15 «Добры вечар, майня».
 20.35 Фільм «Красуні». Францыя, 1998 г.
 22.55 «Гарачы лёд».
 23.25 «Відъмно-невідъмъ». Агляд міжнароднага шоў-бізнесу.

- 06.00, 09.00 Нашы навіны.
 06.05 АНТ прадстаўле: «Наша раніца».
 09.05 «Жыць здорава!».
 10.15 «Мая жонка мене прычараўала», шматсерыйны фільм.
 11.00 Нашы навіны.
 11.05 Навіны спорту.
 11.10 «Шальны анёл». Шматсерыйны фільм.
 12.15 АНТ прадстаўле: «Чакай мяне», беларусь.
 13.00 Нашы навіны.
 13.05 Навіны спорту.
 13.10 «Кантрольны закуп».
 13.45 «Модны прысуд».
 14.50 «Зразумец». Грабачыца.

- 00.05 Фільм «Заражаны». ЗША-Германія-Вялікабрытанія, 2000 г.
 01.50 «Сакртынай матэрыйялы». Серыял.

- 06.35 Жаночая ліга.
 07.00 ЛАДная раніца.
 08.00 Тэлебарометр.
 08.05 Камедыйны серыял «Інтэрны» (Расія). 4-я серыя.
 08.35 Дэтэктыўная камедыя «Людзі Шпака» (Расія). 5-я серыя.
 09.35 Серыял «Хаканне як хаканне» (Расія).
 10.45 Час футболу.
 11.15 Документальны фільм «Лепшыя кампазітары» сучаснага кінематографу. Марыс Жар (Францыя).
 12.10 Меладраматычны серыял «Пакахай мяне зноў» (Мексіка).
 13.15 Мультысерыял «Дракончык і яго сібір» (Канада).
 13.30 Пазлакласная гадзіна.
 13.45 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі» (Аўстралія).
 13.45 Дэтэктыўная камедыя «Людзі Шпака» (Расія). 5-я серыя.
 15.40 Усё аб быспечы.
 16.10 Баскетбол. Чэмпіянат свету. Жанчыны. Аўстралія-Беларусь. Прамая трансляцыя.
 16.20 «Лепшы горад Зямлі».
 16.20 Дэтэктыўны серыял «Угро».
 17.00 Сέння.
 17.10 «Рэпарцёр «Беларускай часні».
 20.00 Калыханка.
 20.15 Тэлебарометр.
 20.20 «Біта экстрасенсаў».
 21.25 Аўтамарнія камедыя «Мяніялы» (Расія).
 21.30 «Пра мастацства».
 23.40 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі» (Аўстралія).
 23.40 Час футболу.

- 14.25 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.
 15.20 Прэм'ера. «Сапрауднае жыцце».
 16.05 Прэм'ера. «Формула хакання». Ток-шоў.
 16.50 Навіны - Беларусь.
 17.00 Весткі.
 17.15 «Кулагін і партнёры».
 17.50 Прэм'ера. «Чорная багіня». Тэлесерыял.
 18.50 Навіны - Беларусь.
 19.00 Весткі.
 19.25 Прэм'ера. «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія, 2010 г.
 20.25 Тэлесерыял «Земскі доктар». Расія, 2010 г.
 22.20 Навіны - Беларусь.
 22.30 Прэм'ера. «Крыбое люстэрка».
 00.40 Фільм «Ненаглядны мой».

- 05.55 Інфармацыйны канал «НТВ раніца».

- 08.25 «Надзвычайнэ здарэнне. Расследаванне».
 08.45 «Рускія сенсацыі».
 09.35 «Агляд. Надзвычайнэ здарэнне».
 10.00 Сέння.
 10.20 «І зноў добры дзень».
 11.10 «Лепшы горад Зямлі».
 12.00 Дэтэктыўны серыял «Угро».
 13.00 Сέння.
 13.30 Дэтэктыўны серыял «Закон і парадак».
 16.00 Сέння.
 16.30 Дэтэктыўны серыял «Вяртанне Мухтара».
 18.35 «Агляд. Надзвычайнэ здарэнне».
 19.00 Сέння.
 19.35 Прэм'ера. Документальная драма.
 21.00 Прэм'ера. «Нтшнікі».
 22.10 Прэм'ера. «Вострасюжэтны фільм «Пытанне гонара».
 23.55 Дэтэктыў «Шызафрэнія».

- 07.00 «Раніца Расія».
 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія, 2010 г.
 10.10 «Моя срэбныя шары».
 11.00 Весткі.
 11.25 «Кулагін і партнёры».
 11.55 Тэлесерыял «Земскі доктар». Расія, 2010 г.
 13.50 Навіны - Беларусь.
 14.00 Весткі.

- 09.30 Дзюдо. Чэмпіянат свету. Токіо (Японія).

- 10.00 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глазга (Вялікабрытанія). Дзень 6.

- 11.00 Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат свету. Жанчыны. 75 кг. Анталья (Турцыя).

- 12.15 Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат свету. Мужчыны. 75 кг. Анталья (Турцыя).

- 13.50 Аб'ектыў.

- 17.00 «Будучыня» (навукова-папулярны тэлекасопіс каналу «Німецкая хвала»).

- 07.50 Асабісты капітал (еканамічнае праграма).

- 08.05 Рэпартэр (публіцыстычна-інфармацыйная праграма).

- 08.35 Форум: «беларускі інтэрнэт».

- 09.15 Басанож па свеце (спазнаваўчая праграма): «Яўрэйблод».

- 09.40 Хто ёсць кім?: Аляксандар Вайтovich.

- 10.00 «100 хвілін Вакацыяў», тэлесерыял.

- 10.25 «Загадкі Мэрдака», дэтэктыўны серыял: ч. 2, 12 серыя.

- 11.15 «Фальшмаркантнікі». Віртанне «Зграй», серыял: 7 серыя.

- 17.00 Аб'ектыў (агляд падзеяў дыні).

- 17.05 «Чароўнае дрэва», серыял.

- 17.30 «Загадкі Мэрдака», дэтэктыўны серыял: ч. 2, 12 серыя.

- 18.20 «Форум: беларускі інтэрнэт».

- 19.05 «Маю права (прававая праграма)».

- 19.25 «Калыханка для самых маленьких».

- 20.05 «Наму дмакратыя?», цыкл эрпартажаў: 3 серыя: «Таксі ў цэнтру».

- 21.00 Аб'ектыў (агляд падзеяў дыні).

- 21.25 Госць «беласату».

- 21.40 Невядомая Беларусь: «Як пошуг маланкі», эрпартаж, 2010 г., Беларусь.

- 22.10 «Краявід пасля бітвы», маст. фільм, 1970 г., Польшча.

- 23.55 Аб'ектыў.

- 07.35 «Агляд».

- 08.20 Сέння.

- 08.20 «Аўйяты».

- 08.50 «Віратавальнікі».

- 09.25 «Чысьць жа людзі!».

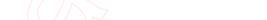
- 10.00 Сέння.

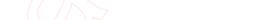
- 10.20 «Глупай дарога».

- 10.50 «Кулінарны падыянак».

- 11.55 «Кватэрнае пытанні».

- 13.00 Сέння.

- 13.25 «Жаночы погляд».

- 14.15 «Меладрама «Па: Сучасная гарадская казка».

- 16.00 Сέння.

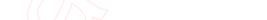
- 16.20 Прэм'ера. Дэтэктыўны серыял «Злачынства будзе раскрыта».

- 17.25 «Вончая стаўкі».

- 18.25 «Агляд. Надзвычайнэ здарэнне».

- 19.00 Сέння.

- 19.30 «Прафесія-рэпарцёр».

- 20.00 «Програма Максімум».

- 21.10 «Рускія сенсацыі».

- 22.15 «Ты не паверыш!».

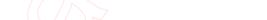
- 23.15 Фільм «Шпіль-2».

- 09.35 Ралі. Ралійная серыя IRC. Сан-Рэма (Італія), Дзень 1.

- 10.00 Футбол. Кубак свету да 17 гадоў. Жанчыны. Трынітад і Табага. 1/2 фіналу.

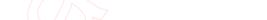
- 11.00 Футбол. Кубак свету да 17 гадоў. Жанчыны. Трынітад і Табага. 1/2 фіналу.

- 12.00 Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат свету. Мужчыны 95 кг. Анталья (Турцыя).

- 13.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глазга (Вялікабрытанія). 1/8 фіналу.

- 15.00 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глазга (Вялікабрытанія). 1/4 фіналу.

- 17.00 «Супронія».

- 18.00 «Незывчайніе юніс», звычайнія лідзі: «Згубленыя вакацыі», дак. фільм, 2006 г., Чэхія.

- 18.55 Тыдзень з радыё «Свабода» (аналітичная праграма).

- 19.30 Калыханка для самых маленьких.

МЕРКАВАННЕ

СПРАВА АНАРХІСТАЎ

Алег НОВІКАЎ

Справа анархістаў, якіх абеінавалі ў падпале расійскай амбасады, здаецца рымейкам справы З ліпеня: ідуць масавыя аблавы без аніякага канкрэтнага выніку. Аднак пэўныя наступствы для грамадскага палітычнага жыцця краіны гэта зачыстка анархічнай сцены будзе мець.

Як вядома, Максім Багдановіч, калі вучыўся ў яраслаўскай гімназіі, захапляўся ідэямі анархізму і нават змайстраваў нешта накшталт бомбы, якую ўзарваў у сценах альянса матэр. Усе закончыліся выхлікам да дырыктарата.

Страшна ўявіць сабе, які лёс чаўкі бы будучага класіка беларускай літаратуры, калі бы ён зладзіў штосьці такога кшталту ў ціперашній Беларусі. Яго бы то працягтаў выкликоўчы і зневажлівай установы, а пры наяднусці доказаў арганізацыі выхуку адправіў бі на нары. Калі бы доказаў не знайшоўся, то папросту па факту знойдзеных пры вобуху твараў Бакуніна запісалі бы у тараўсты, арыштавалі і пасадзілі ў тагачаснае місцоўшча Акредыціна. І трымалі бы здрагатамі па схеме, якой ніякіх трывалых падручнікаў на праву: кожныя трывалыя дні працягвалі бэтрмін арышт, прад'яўлюючы ўсю новыню аўбінавачанні.

Пры парапінанні дзвюх апісаных мадэліў барадыў з маладымі лібертарыстамі (так называюць сябе самі анархісты) «дараўваліцьчай» выглядае значна больш эфектнай. Той жа Багдановіч, хадзі і захаваў левыя альтымархічныя погляды, хутка «перахвароў» анархізмам і падаўся ў літаратары.

Што бы беларускі дзяячы, якія сваімі назгарнымі дзеяннямі супраць анархічнай тусоўкі атрымала комплекс проблем. Іх наступствы, натуральна, не будуть дзеяле фатальнымы, аднак сваю ролю ў працэсе дэмантажу сістэмы адгарышаюць.

Пакінем за рамкамі той момант, што анархізм — гэта дактрина, якой, каб існаваць, у адрозненні ад тэорый рынкавага сацыялізму, не патрабуе іншыя ідэялы, аднак сваю ролю ў працэсе дэмантажу столькічынна арганізацыя «Белая Русь», прымусовая падпіска на ад-

Даведка:

Пасля таго, як нейкая, дасоль нікому не вядомая групоўка «Сябры свабоды» ўзяла на сябе адказансць за напад на расійскую амбасаду, былі затрыманыя сміёра грамадскіх актыўістў. З верасня, а б-й раніцы супрацоўнікамі працахўных органаў у цывільным былі затрыманыя Iгар Багачак, Валерый Хоціна, Сяргей Слюсар, Мікалай Дзядок, Аляксей Жынгяроўскі і Аляксандар Францеківіч. З кватэры, дзе жылы маладзёжны, канфіскавалі пачы камптараў, два ноутбуўкі, мабільныя телефоны, часопісы да грошы.

Праз дзевяць дзён, 12 верасня, з ізалітару часовага ўтрымання на Акредыціне без прад'яўлення аўбінаваччыны вышылі Валерый Хоціна, Сяргей Слюсар, Аляксей Жынгяроўскі, Антон Лапцэнкі і Iгар Багачак. Аляксандар Францеківіч перавезены ў Салігорск. Ён зараз падзрацецца ў падпале апорнага пункту міліцыі.

8 верасня былі таксама затрыманыя Уладзімір Валодзін, Аляксандар Бугаёў і Таццяна Семанішчава. Грамадскі звяз, сябар савета Беларускай партыі «Зялёныя» (БПЗ) Уладзімір Валодзін падзрацецца ў дачыненні да падпала адзінлення «Беларусбанка» 30 красавіка 2010 года. Супрацоўнікі міліцыі правілы войбіск, канфіскавалі цвёрдыя дыск з яго персанальнага камптара і некалькі лётак. Праз тры дні Валодзін быў адпушчаны і зноў затрыманы — ужо па падзэрчні ў атакы на Цэнтр ізаліція правапарушальнікаў з кастайлем Молатава 6 верасня.

10 верасня Еўрапейская зілённая партыя (ЕЗП) і камісія Сейма Літвы па язднай энергетыцы зрабілі афіцыйную заяву наконт затрымання Валодзіна, дзе выказаўшы сур'ёзную занепакоенасць наконт яго знаходжання пад вартай. ЕЗП запатрабавала адпусціць Валодзіна і іншых неабгрунтаваных затрыманых.

паведныя выданні, свае каналы на тэлебачанні. Ідзі сацыяльны роўнік, наўпроставай дэмакратыі выжывалі нават у самых аўтарытарных краінах, кшталту нацысцкай Германіі і ССРС. У гэтым сенсе знішчыць анархічны андэрграунд у Беларусі атрымёў нельга.

Галоўны промах, які зрабілі тыя, хто замовіў зачыстку, звязаны з характарам анархічнага руху. Дзяржава мае справу з моладзевай субкультурой, а не з звычайнай палітычнай арганізацыяй. Анархізм у якасці большинства структурна арганізаванага руху спыніў сваё існаванне ў Беларусі прыблізна на пачатку гэтага стагоддзя, калі паступова сямы сізыны Федэрациі анархістаў Беларусі (ФАБ).

ФАБ, якая была створана ў 1992 годзе, арыентавалася на фармат няўрадавай, дзеючай у прававым полі, грамадскай арганізацыі, якая акрамя пропаганды падтрымлівала цесныя контакты з

прафаюзаўмі і альтэрнатыўнай культурнай сценай. Такая мадэль існуе амаль ва ўсіх еўрапейскіх краінах. Аднак у беларускіх умовах рэалізація яе, паразумелых прычынамі, вельмі складана.

Неўкі час функцыі каардынаторычнага цэнтра беларускіх анархістаў часткова выконвалі радакцыя газеты «Навінкі». У 2003 годзе праект забаранілі. Пачалася поўная дэфрагментация анархічнага руху. Дадатковым чыннікам стаў прыход інтэрнэту з яго гарызантальными формамі камунікацыі.

Сёння беларускі анархізм — гэта масіў маладзевых сацыяльна-культурных ініцыятыў, аб'яднаных па прынцыпу спажывання адных і тых жа культурных і інфармацыйных прадуктаў. Знішчыць паліцыйскім метадамі сектар немагчыма. Для гэтага было бы патрабаваць забараніцца цалыя напрамкі рок-музыкі, элементы гардзіробу, літаратурныя творы, фільмы.

Затое ціпер усё гэта набывае апазіцыйнае адценне. Цяжка сказаць, каго да апонішніх падзеяў анархісты не паважалі больш: рэжым або апазіцію, якую яны лічылі прадажнай і буркузанай. Вераснёўскія рэпрэсіі відавочна падштурхнуць анарха-субкультуру да болын шычных кантактў з «адмарозкамі», якія напрацавалі сістэму прававой абароны сваіх актыўістаў, прымусіць анархістаў інтэргравацца ў шэрагі апазіцыі.

Пад другое, анархісты — частка глабальнага левага, прафаюзізму і экалагічнага руху. Многія вядомыя левыя палітыкі выйшлі з шэрагу анархічных гурткоў (напрыклад, Даніэль Кон-Бензіт — лідер французскіх Зялёных і Ота Шылі — былы міністр МУС ФРГ). У Расійскай дзяржайчайнай думе засяджаюць мінімум тры былыя анархіста, а Андрэй Ісаеў — віцэ-спікер расійскага парламента, увогуле экс-лідэр Канфе-

дэрацыі анарха-сіндикалістай (КАС) — галоўнай анархісткай арганізацыі ў часы Перабудовы.

У кантэксте апошняга «хапана» стаўленне да Мінску з боку прафаюзаў і партый левага спектру відавочна пагорышца. А якраз яны да гэтага часу часта выступалі паслужнымі абронцамі беларускай мадэлі. Па той прычыне, што анархісты з'яўляюцца заклітаймі ворагамі фашисты, рапраптіі супраць іх таксама будуть разгледзаны шмат кім як пераслед антифашисты, што наўградці дадасць плюсу зневіненію іміджу Беларусі.

Сучасная арганізацыйная мадэль анархістаў — непублічны, мазаічны, часам канспіратыўны рух з радыкальнай рэтурыкай — стварае ідэальную глебу для правакацыйнага спэцслужбай. За прыкладамі далёка хадзіць не треба. У 2003 годзе падчас акцыі «Украіна без Кучмы» намёты візіт гарадок апазіцыі атакавалі дзяцкі і зікі на відомага Сіндыката анархістаў Украіны, якія бышчамі помсілі прыхільнікам Юлі Цімашэнка, што яны абрэзілі сібі іхніх групокі. Пазней стала відома, што «анархістамі» быў курсантны школы Службы бяспекі Украіны.

Хутчай за ёсць, групоўка «Сябры свабоды», якая ўзяла на сябе адказансць за падпал расійской амбасады ў Мінску, ні што іншое, як сваёй кшталту тутэйшая рэдакцыя Сіндыката анархістаў Украіны. Пытанне толькі, кі апошняя і ці створаная ў Беларусі?

Нарештэ, для асабістай ідэнтыфікацыі ціпераўнікі анархістаў важную ролю адыгрываюць перманэнтнае супрацтвіе з правай радыкальнай субкультурай скінхедаў. Эта падобна на своеасаблівую канкуренцыю па прынцыпу: «хто больш круты». З асяроддзя скінхедаў чирпае кадры беларускай правай і частково нацыяналістичнай моладзевай апазіцыі. Уся цёмная гісторыя з падзілам можа выклікаць у магах падлёткаў з правай тусоўкі комплекс: «Бліз, аказваецца, анархісты больш крутыя. Яны нават падпальны робяць. А чаму мы не можам?» На выхадзе дзяржава можа атрымаць паступовую радыкализацыю ўсёй моладзевай апазіцыйнай сцены.

У якіці разюме артыкулу можна яшчэ раз заклікніць беларускую спецыялісткі да прыкладаў з дырэктара яраслаўскай гімназіі, якія калісьці разбіраўся з анархістамі Максімам Багдановічам. Дырэктар спачатку думаў, а пасля рабіў. На жаль, ягонае імя гісторыя не захавала.

P.S.: Аўтар артыкулу — адзін з заснавальнікаў Федэрациі анархістаў Беларусі.

ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЭСА ПРА БЕЛАРУСЬ

Прадукты з забруджанай радыкальнай беларускай зямлі практикуюцца цалкам сыходзяць на экспарта. Паводле дадзеных сацыяльных аптычнікі, большасць беларусаў не хоцьця купіць вырабленое ў забруджанай зоне. Каб хоць не пераканцаць спажыўшую ў бяспечы беларускіх прадуктаў, Лукашэнкі на выбарах, з'яўляючыся стварэнне ў беларускіх сацыяльных ініцыятыў, арыентаваўся на падпалаўненіе аўтарытарных краінаў. Аднак вырабленыя ў забруджанай зоне прадукты не білі прывабныя, беларускі презідэнт вырашыў пераканцаць іх у бяспечы «чарнобыльскіх» мясяці і гародніны на ўласным прыкладзе. Ён выступіў па тэлебачанні і дай урачыстасце абіцанне правадзіць па адным тыдні на год у «чарнобыльскіх» раёнах, харчавацца выгадаванымі тым гароднінамі і мясяці і запівацца ўсё гэта водой з забруджаных рэк і калодзежаў.

Горадскі сайт Даугавпілса (Латвія)

Найбольш верагодным варыянтам развіцця падзеяў, уключыць і будучую перамогу Лукашэнкі на выбарах, сацыяльныя ініцыятыўы, спрыяльныя для сацыяльна-наменклатурнага перавароту на працягу наступных некалькіх гадоў. У першую чаргу, для рэспублікі будуть створаны неспрыяльныя ўмовы эканамічнага развіцця: высокія кошты на энергансірбітэ, адмена рознага штрафу эканамічных прафэрнізій, які на Захадзе, так і ў Расіі, адмова ад камерцыйнага і іншага супрацоўніцтва з беларускімі партнёрамі, увядзенне штрафных санкцый і г. д. Пры гэтым Масква і Брушель будуць дзеялінічаць на гэтым этапе сумесна, бо ціпераўнікі беларускі лідар перастаў задавальняць патрабаванням аўбодвух бакоў.

«Регnum» (Расія)

Памёр вядомы беларускі дэмакратычны актыўіст. Яго надмагільны камені мог бы мець форму пытальніка і клінічніка. Цяжка паверніць, што Алег Бябінэні эксперты АБСЕ. Можа, яны разлічаваюць на то, што эксперты будуть задаволены дадзенымі беларускага следства? Але наўградці ці яны ім спадаюць. Бо міліцыя нават не знайшла час зняць адбіткі пальцаў на месцы злачынства. Невядома нават, ці ёсьць адбіткі пальцаў Алега Бябінені.

«Правда» (Славакія)

Расійска-беларускія адносіны сапсанаваныя да такай ступені, што нагодай для канфлікту становіцца любыя дробы. На фоне ўсеагулічнага харчавага дыфіцыту з беларускіх крамаў зникні грецкія крупы і сметанковые масла. Мясцовая грамадскасць тут працавала версію — дэфіцитны прадукты прададзены ў Расію.

«Независимая газета» (Расія)

Улады Беларусі эмасційна паабяцалі, што дазволіць правесці незалежнае расследаванне смерці Алега Бябінені эксперты АБСЕ. Можа, яны разлічаваюць на то, што эксперты будуть задаволены дадзенымі беларускага следства? Але наўградці ці яны ім спадаюць. Бо міліцыя нават не знайшла час зняць адбіткі пальцаў на месцы злачынства. Невядома нават, ці ёсьць адбіткі пальцаў Алега Бябінені. Эксперты з цела таксама была праведзена павярхойна. Для звычайных прафесійных следчых будзе патрабнай эксгумацыя цела. Ці яны лічыць, што ўвесь свет павінен верыць ім на слова?

«Московскій Комсомолец» (Расія)

ЗАМЕЖЖА

12

▼ МІЖНАРОДНЫЯ НАВІНЫ

ПОЛЬШЧА. СЮРПРЫЗ ДЛЯ ПРАВЫХ

Сюрпрыз прынеслі вынікі апошніх аптытанняў, якія правіла «Gazeta Wyborcza». Калі верыць ім, рэйтынг партыі «Саюз левых демакрататаў» (SLD), нашчадка камуністычнай партыі, дасягнуў 20 процэнтаў. Такой папулярнасці ў чырвоных не было ўжо вельмі даўно. На апошніх выбарах яны змаглі сабраць толькі 8 процэнтаў. Прычына ўздыму даверу да левых демакрататаў звязаная, на думку экспертаў, з паводзінамі лідара партыі «Права і справядлівасць» (PiS) Яраслава Кацынскага. Ён і сабры партыі ўзвяліся ў дзіўную кампанію ў абарону крыжу перад презідэнтскім палацам. Яго пастаўлі ў паміць ахвяра катастрофы пад Смаленскам. Новая празіданцкая адміністрацыя з ліберальнаў партыі «Грамадзянская платформа» хоча прыбрацца крык у суседні касцёл. Консерватары рашуча супраць. Істэрыя вакол крыжа шмат каму нагадвае дзічынную гульню. У выніку праціўнікі лібералаў робіцца выбар на карысць левых. Адначасова катастрофічна ўпаў рэйтыйнг партыі PiS. За консерватараў гатовыя галасаваць толькі 25 процэнтаў электрарату.

На матэрыялах «Dzennik» (Польша)

УЗБЕКІСТАН. ГАЛОЎНЫ ГЛОБУС КРАІНЫ

У далёкім 995 годзе ў горадзе Харэмзе вучоны Абу Райхан Беруні ў цэнтральнай плошчы Ташкента. Саме цікавае, аднак то, што на ёсце глобусы нанесена толькі адна краіна — Узбекістан. Апошні 18-метровы помнік глобусу прэзідэнт адчыніў 30 жніўня ў Бухары. Новы помнік паставіў шмат каю тут. Справа ў тым, што ўсе замежныя длегачы наведаюць у Ташкенце галоўны глобус, паколькі, як тлумачыцца ў іншаземцам, гэта самыя вялікі глобус у краіне. Аднак помнік у Бухары больш за ташкенці.

На матэрыялах «Fergana.Ru» (Узбекістан)

ГЕРМАНІЯ. ГАЛОЎНЫ СКАНДАЛІСТ — НАРОДНЫ ГЕРОЙ

Калі Ціла Сарацын — сябра партыі сацыял-дэмакрататаў і былы міністр фінансаў ураду Берліна, пачаў з мінулага года рэгулярна дазваляць себе выкіданні супраць эмігрантаў, шмат хто вырышыў, што ён або вар'ят, або палітычны самазабойца. Цяпер жа, аднак, выкіданні, што ён зрабіў сваім скандалам індрэнныя плацдармы для праправы ў вялікую палітыку. Калі верыць вынікам аптытання, якое правіла сацыялагічнай фірмой «Emnid-Umfrage», амаль кожны пятнадццаты (18 працэнтаў) гаворы пра галасаваць за партыю, лідэрам якой будзе Ціла. Самай вялікай падтрымкай Сарацын карыстаецца сярод электрарату партыі Левія і Саюза хрысціянскіх дэмакрататаў. Цікава сказаць, кіт наважыцца enfant terrible іншамаці палітыкі на сваім сваёй уласнай партыяй структуры. У любым выпадку, яго тэзісы ўжо пачалі актыўна ўхільваць праваў папуляційной партыі і некаторыя сябры Саюза хрысціянскіх дэмакрататаў.

На матэрыялах «Tageszeitung» (Германія)

КАЗАХСТАН. СПРОБА ДЗЯРЖАЎНАГА ПЕРАВАРОТУ

Выкіданні, што 30 жніўня ў Казахстане мела месца спроба дзяржаваўнага перавароту. Пра гэта спачатку анімістичнай паведамлівай групой супрацоўнікай Камітэта нацыянальных бліспекі, а пасля сур'ёзная агенцтва KazTAG. Калі верыць гэтым крываціям, за змовай стала генеральная прокуратура, два супрацоўнікі якой былі арыштаваны ў той жа дзень. Па словах чэкісту, гэтая супрацоўнікі, якія звязаны з так званным Пайдёневым кланам, спрабавалі наніць кілер да забойства Лідара нацыі. Аднак незалежная прэса скілецца да версіі, што нікакі спробы перавароту не было. Хутчэй, быў чарговы эпізод барацца з групавакамі вышэйшых ўзроўніх улад. Сілавікам удалося пераканаць Назарбаева ў тым, што паўнёвá рытуальна ягонае забойства. Так цi інакі, але вайна паміж кланамі за месца Назарбаева, адстакуя якога чакаюць у 2012 годзе, выходзіць на вырашальную стадию. У хуткім часе з Астаны трэба чакаць новых сенсацыйных навінай пра перавароты і змовы.

На матэрыялах казахскай прэсы

ФРАНЦЫЯ. ФЕСТЫВАЛЬ «HUMANITE»

У Пaryкы прайшоў 80-ы фестываль газеты «Humanite». «Humanite» — былы орган французскай Камуністычнай партыі, а цяпер незалежнае леваса выданне. У 1930 годзе ў рэдакцыі нарадзілася ідэя праводзіць штогод у другі ўк-энд верасня фестываль, у праграму якога ўваходзілі выступы артысту і палітычнай дэбаты. Не той момант, прайда, галоўней ідэя фестывалю быў збор грошоў у падтрымку амерыканскіх анархістатаў Сака і Ванцэці, якіх судзілі за асбочную крыніцу фінансавай падтрымкі выдання. Так, на фестывалі 2009 года ў ім ўдзельнічала 600 тысяча чалавек. Але рэкорд быў пастаўлены ў 1945-м, калі фестываль наведалі калі мільёна чалавек. У шматлікіх сеансах фестывалю называюць святым. Культурнай праграмы лічыцца колектыўнае спяванне Марсельезы і Інтэрнацыяналы.

На матэрыялах «Humanite» (Францыя)

► З НАГОДЫ

ХРОСНЫ МЭР

Услед за Лукашэнкам чорную метку ад Крамля атрымаў Юры Лужков: на НТВ выйшоў зняты па канонах «Хроснага бацькі» фільм «Справа ў кепцы» пра маскоўскага мэра Юрыя Лужкова. Пра тое, чаму пад удар трапіў мэр расійскай сталіцы, журналіст «НЧ» Алег Новікаў размаўляе з маскоўскім сацыяльным актыўістам Андрэем Сахнінам.

імдзік Лужкова ў Маскве пагоршыўся. Лепшыя часы Лужкова былі звязаны з 1990-мі гадамі, калі на фоне ўсеагулнага хаосу Масква выглядала контрастам: добрыя пенсіі, развіццё гарадской інфраструктуры, высокія заробкі. Цяпер, калі сітуацыя больш-менш стабільная, становіца відавочнымі некаторыя правалы лужкоўскай палітыкі: пробкі, лобі для сваіх сямейных бізнес-структур, дрэнная экалогія. Нарашце, за 20гаду Лужкову папроста надакучыў.

— Чому Крэмль пачаў атаку на маскоўскую мэрыю?

— Я думаю, што тут мела месца скрыжаванне дзвюх тэндэнций. Па-першым, Лужкоў папросто не ўлівешца ў мяцьведзеўскую сістэму. Прайшлі пушкінскія часы, калі сістэма кіравання на месцах будавалася па прынцыпу: «вось табе, чыноўнік, вотчына — кіруй ёй і прайдуляй за гэта да міне лаяльнасць». Цяпер трэба быць у дадатку сябрам крамлёўскай каманды, да якой Юры Міхайлавіч не належыць. Па-другое, Мядзведзеў апошнім часам носіцца з лозунгам лібералізацыі. І прайвіція сябе лібералам у сітуацыі вакол Хімкінскага лесу быў вельмі карысна. Мітынг у абарону Хімкінскага лесу сабраў на стадыёне не бачаную дагэтуль колькасць людзей — 3000-4000 чалавек. У падтрымку эколагаў выступілі вядомыя культурныя асобы. Гэта ўсё было вельмі не звычайнай. І наехаць на Лужкова, які быў звязаны з праектам траўнікі праз лес, у адтэрмасфе агульнай нянявісці да мэра, было лагічна. Нізівыя сацыяльныя ініцыятывы ў Маскве за апошнія часы сталі вельмі папулярынны, і з імі трэба лічыцца.

— Якія была рэакцыя мэра на стажку?

— Ён заявіў, што ўсё правамістравана на экране — хлусня. Оказаў пра намер падаваць ў суд на федэральныя каналы, якія транслювалі праграму пра мэра. Таксама ён пагражае газетам, якія надрукавалі артыкулы, у якіх журналісты пайтарылі асноўныя тэзы фільму. Адным словам, у адзінственіі ад Муртазы Раҳімава, экспрэзідэнта Башкіріі, які пасля паказу падобнай карыні адрасу пайшоў у адстаўку, Лужкоў вырашыў

не здавацца. Прынамсі, пакуль. На думку экспертаў, Лужкоў робіцца стаўку на некаторыя супярочнасці ўнутры крамлёўскай адміністрацыі. Сапраўды, чаму Мядзведзеў папросту не зняў Лужкова, што яму як празідэнту дазваляе канстытуцыя? Самы просты адказ — таму што гэтага не хоча Пушнін. Версіі пра канфлікт паміж прэзідэнтам і прэм'ерам добра пасуе пачатак у афіцыйных СМИ буйной кампаніі па праслаўленню прэм'ера. Узгадайце той жа аўтамабільны праобраз Пушніна да далёкаму Усходу. Гэта можна лічыць сігналам, што Пушнін плануе заставацца на вяршыні ўлады. І, зразумела, ён можа ў тактычнай вайне з Мядзведзеевым выкарыстаць фігуру Лужкова.

— Ці можа Лукашэнка, як і Лужкоў, скарыстацца спрэчкай паміж Пушнінам і Мядзведзеевым?

— Цяжка сказаць. У дадзеным выпадку Лукашэнка не выглядае крэатурай Пушніна, як у выпадку ў Лужковым. Усё залежыць ад развіція падзеі, ад таго, на сколькы глыбокай будзе канфрантация. У любым выпадку, Пушнін абаране Лужкова толькі сітуацыяй. Атрымаўшы нейкія гарантіі ад Мядзведзеева на захаванне сваіх пазіцый у вялікай палітыцы, ён можа лёгкага ахвяраваць маскоўскім мэрам.

— Калі Лужкоў сыдзе з пасылкай мэра, па канстытуцыі Мядзведзеў павінен прызнаць новага гарадскога старшыню. Ці можа стаўчына грамадскасці прымусіць прэзідэнта прызначыць яко-небудзікандыдата?

— Эта пытанне пачало актыўна дыскутувацца ў асяроддзі маскоўскай апазіцыі пасля выхаду фільма. Сапраўды, сярод нізівых актыўістатаў ёсць асобы, якія маюць дастатковую вялікую папулярынсць, напрыклад, Сяргей Удальцоў. Калі пачненца працэса падзеніі Лужкова, дэмакраты плануюць арганізаваць нешта нахілталае за сваімі кандыдатурамі. Іншымі словамі, аўтамабільнае пытанне. Пасада мэра Масквы фактычна адвіядзе пасадзе федэральнага міністра. Іншымі словамі, абвешчаная лібералізацыя мае свае межы.

МЕРКАВАННЕ

УКРАИНСКАЯ МОЙНАЯ КОНТРРЭВАЛЮЦЫЯ

Украіна на парозе мойнай реформы. Па выніках гэтай реформы, калі верыць апазіцыі, руская мова фактычна можа стаць другой дзяржаўнай. Пра некаторыя аспекты новай украінскай мойнай сітуацыі журналіст «НЧ» Алег Новікаў размаўляе з кіеўскім палітолагам Юрыем Дакуікінам.

— Як можна сцісла апісаць мойную палітыку ва Украіне ў часы незалежнасці?

— Калі Леанід Краўчук, былы першы сакратар Кампартыі Украіны, у 1991 годзе ўключыўся ў празідэнцкую кампанію, ён вельмі імкнуўся пазбавіцца ад іміджу камуністы. Пазней ён супрацьпастаўляў сябе працягісцкаму Кучму. Таму ў камандзе Краўчука з'явіліся украінскія нацыяналісты, якія папулярызувалі тэорыі пра тое, што сітуацыя з украінскай мовай — ключавы момант сучаснасці. Былі прынятыя законы пра тое, што украінская мова з'яўляецца дзяржаўнай. Пра абавязковую выкарыстанне ён у справаводстве і дзяловай перапісцы, у рэжыме і. д. Г. Паколькі галоўным супернікам наступнага празідэнта Кучмы былі камуністы, якія абаніраліся на рускамоўны Усход, ён моўныя законы не пераглядаў. Пры Юшчанку і Цімашэнка меў месец вілантоўскай спробы наставнівания украінскай мовы. Напрыклад, настаўнікам забаранілі размаўляць па-руску ў школах. Аднак сістэмнага цікса не было.

— Якія вынікі такой украінізацыі?

— Вельмі супяречлівія. З аднаго боку, паўсталі цікавасць да мовы сярод моладзі, з'яўліся гарадская моладзь украіномоўная культура. З іншага — украінская мова ў шматлікіх рэгіёнах ператварылася ў мову афіцыйную. На ёй размаўляюць службоўцы, складаючыя міліцыйскую пратаколы, агучваючыя судовыя прысуды. Гэта выклікала пасынкі пратэст. І калі пры Юшчанку

Даведка

Адпаведна законопраекту дэпутатаў ад Партыі рэгіёні, камуністай і Блока Літвіна, што бы пададзены на разгляд у Вярховную Раду 9 верасня, па ўсіх школах гарантуюцца адукцыя на рускай мове, вучні і студэнты могуць патрабаваць наукачына на рускай мове, мову наукачына ў прыватнай школе вызначае яе ўласнік, у афіцыйных СМІ украінскай мове адвадзіца 60 працэнтаў, судоводства можа весціся на рускай мове. На працягу вясенскай сесіі парламент павінен разгледзець пропанову дэпутата.

працэнтаў. Мойнайя реформы слаба змянілі сітуацыю. Тыя сегменты грамадства, якія на-пачатку 1990-х гадоў размаўлялі па-руску, і зараз працягваюць размаўляць. У tym жа Кіеве асноўная маса украіномоўных — мігранты з праўнікі. Ёсьць пэўная мойная рэальнасць, злачынства якую немагчыма за кошт прававых актаў. Гэта як заробкі ў канвертарах — яны фармальна забароненыя, аднак у рэальнасці існуюць.

— Гэта значыць, рускай мове трэба надаць афіцыйны статут?

— Я не сказаў бы, што ў выніку ўкраінізацыі руская мова вельмі папакутавала. Напрыклад, у Луганску, дзе ў мене расце дачка ад першага шлюбу, ёсьць толькі некалькі украінскіх школ. І ўзорэйне адукцыі там сама прымітыўна. У гэтым плане законопраект вельмі кан'юнктурны. Яго падалі на разгляд па парламенту адначасова з падышэннем кошту на камунілку. Партыя рэгіёні трэба рабіць справаць да перад выбарчымі.

У цяперашнім сітуацыі

калі Цімашэнка падтримае яго, яна пазбавіцца падтримкі з боку Заходняй Украіны. Калі не падтримае — ад яе адверненца Усход і Пойдзень. Аднак сітуацыя тут больш складаная. Самыя вялікія парадоксы у tym, што канцепцыя украінізациі, з якой носяцца аранжавыя, — гэта выдумка большавікоў. Менавіта яны на пачатку 1920-х гадоў, звыходзячы з тактычных задач, прынялі рашэнне перавесці ўсё населенніштва Украіны на мову Шаўчэнкі. Адначасова, змагаючыся за ўкраінскага селяніна, яны на-вазілі ўсюму Украінскому руху сялянскія правінцыі імідж. Адсюль узяліся тыя шаравары і вусы. І цяпер украінскія нацыяналісты фактычна носяцца з тымі камуністычнымі ўтопіямі і вобразамі ідэальнаага Украіны.

— Якія наступствы можа мець новы закон аб мовах?

— Ніякіх. Па-першае, акрамя перамогі на моўным фронце, Партия рэгіёні нічога пака-ца не засядала. Тому яна будзе намагацца як мага засяяць прыняцце закона, драматызаваць яго, арганізоўаць якія-небудзь правакаціі. Гэта значыць, што цяперашні стан моваў, хутчэй за ёсё, застанецца як мінімум да парламенцкіх выбараў 2012 года. Па-другое, я яшчэ раз падкрэсліваю, што двухмоўе ва Украіне — гэта рэальнасць, змяніць яку вельмі цяжка.

Прычым рускамоўны юраінец — гэта не рускі. У аддзені былы губернатар Гурвіч — сябра Нашай Украіны — заўсёды вёў усю агітацию па-руску. Не дарма ёсce маладая палітыкі кшталту Яцэнюка або Цігінскага, якія арыентуюцца на тое, каб прадстаўляць інтэрэсы ўсёй Украіны, дыстанцујуцца ад моўнага пытання.

пайдзічая ўкраінізацыя зайлела наступальны фармат, раздражненне набыло адкрытыя формы. Франтальная ўкраінізацыя відавочна супяречыць рэальнасці. Гэта практычна насељніцтва Украіны двухмоўнае. Людзі думаюць на дзвюх мовах, лёгка пераходзяць з адной мовы на другую. Пры гэтым ёсьць асобныя рэгіёны, дзе пераважае руская або украінская мова. Так, колькасць рускамоўнага насељніцтва ў Севастополі набліжаецца да ста-

адзінае дасягненне — гэта абарона рускай мовы. Тым больш, на носе мясцовыя выбары, а права абласцей уводзіць рэгіональныя мовы выдатна ўпісваеца ў та-кую выбарчую тэматыку. Іншаки законопраект не падтримаў Блок Літвіна — былы суб'ект аранжавай кацілі.

— Якая рэакцыя апазіцыі на праект рэформы?

— Гэты законопраект, акрамя ўсаго іншага, — вялікая пас-тка для аранжавай апазіцыі.

ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

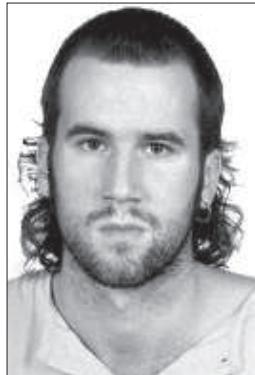
ІРЫНА ФАРЫЁН

Ірына — адзін з кіраўнікоў украінскай нацыяналістичнай партыі «Свабода», якая падтрымала ідэю Цімашэнка правесці 8 верасня мітынг апазіцыі калі сцен Вярховай Рады супраць запланаваных урадам Азарава павышэнню коштав на камунальныя паслугі. Пры гэтым БЮТ выставіла нацыяналістам умову — іх лідар Алег Цигнібок не будзе выступаць на акцыі. Прычына відавочная — характэрная для Цігнібока радыкальная рыто-рыка магла сапаваць імдзя праціўніку Януковічу. Аднак адсутніцца Цігнібока цалкам кампенсавала Ірына Фарыён. Яна выступіла з вельмі яркай прамовай наконт неабходнасці байкоту ў школах новых падручнікаў гісторыі Украіны, якія быццам з'яўляюцца акупацийнымі. Выступ Юліі Цімашэнка быў значна слабейшы. Акрамя таго, нацыяналісты выцягнулі на мітынг футбольных фанатаў, якія збиралася пратыстасцю пад сцягамі лозунгамі, стала патрабаванне абмежаваць колькасць легіянеру ў украінскіх футбольных клубах. А закончыўся мітынг шэсцем людзей да фіксу Федэрэцыі футбола. Адным словам, поўны сюрэралізм. Як вынік, аранжавыя абвінавацілі «Свабоду» ў тым, што партыя з'яўляецца агентам Януковіча.

ГОРКА ПАЛАСІАС

А дзін з лідераў левай на-цыяналістычнай баскскай арганізацыі ETA атрымаў самы рэкордны тэрмін зняволення ў гісторыі Іспаніі. 35-гадовы баявік рашэннем суда ад 13 верасня асуджаны на 83 гады. Такое пакаранне Горка панес за ўздел у тэрарыстычныя аказіў Мадрыду ў 2001 годзе. У выніку выбуху закладзенай ім бомбы быў забіты паліцыйскі. Акрамя таго, тэрарыст спланаваў некалькі акцыяў, вынікам якіх таксама былі чалавечыя ахвяры. Самае цікавае, што раней яго ўжо арыштавалі, аднак пасля чамусці адпусцілі. Прысуд Паласіасу стаў своеасаблівым сімвалічным адказам іспанскай дзяржавы на заяву ETA ад 5 верасня, у якой тэрарысты паабяцалі часова спыніць вайсковую дзеянісць і нават пранапаланілі Мадрыду дыялог. Іспанскі ўраду адказ патрабаваў ад тэрарыстаў поўнай капітуляцыі ETA. Справа Паласіаса дэмантруе намер ураду сацыялістам пакончыць з баскскім тэрарызмам выключна славімымі сродкамі.

КРЫСЦІН О'ДОНЭЛ

41-гадовая кандыдатка на пасаду кандыдата ад распубліканскай партыі на выбарах у Сенат ЗША ў штаце Дэлавер, сябра хрысціянскай консерватарыйнай фракцыі «Tea Party» ператварыла выбары ў своеасаблівое шоў. Абіраючы свайго кандыдата ў Сенат на ўнутрыпартыйных выбарах, распубліканцы павінны адказаць на пытанне, ці можна займацца мастурбацияй і глядзець парнаграфічныя часопісы. «Калі муж або жонка праглядаюць парнаграфічныя выданні, яны парушаюць вернасць адзін аднаму», — кажа Крысцін. Увогуле, па яе словам, будуче галасаванне — гэта выбар за або супраць хрысціянскай сексуальнай маралі. Як не дзіўна, у Крысцін дастаткова добры рэзультант. У вачах шмат каго яна сімвалізуе перамены, пратыстасць супраць коснай партыі эліты. Так, яе канкурэнт Майк Касти, прамы патомак Франкліна Рузвельта, ужо двойчы быў губернатаром штату. Самае цікавае, што перамога Крысцін будзе на руку галоўным праціўнікам распубліканцаў — дэмакратам. Прывінісці пакуль аптыманіі сведчыць пра то, што большасць жыхароў Дэлаверу не гатовыя жыць па канонам хрысціянскай маралі.

ПОСТАЩІ

ЧАЛАВЕК-АРКЕСТР

«Я не з першага шэрагу майстроў у сваім пакаленні. Большага поспеху ўдалося дасягнуць у стварэнні сцэнічных і рэканструкцыяў гістарычных касцюмаў», — сціпла, як чалавек шляхетны, кажа мастак Юрый Пісун. Дазвольце з ім не пагадзіцца. У свае 55 гадоў ён адбываўся і як мастацтвазнаўца, і як выкладчык Акадэміі мастацтва, кіраўнік Нацыянальнага мастацкага музея, дзе працаўаў намеснікам дырэктара ў вырашальны часы мадэрнізацыі гэтай установы. І як мастак: невыпадкова яго аўтапартрэт «Госці» (1996) уключаны ў грандыёзную выставу «Змія пад белымі крыламі», днімі разгорнутую ў залах Нацыянальнага мастацкага. З мастаком гутарыць Аляксей Хадыка.

— Юры Аляксандравіч, у Вас унікальная «мастакская» сям'я — спад тых, хто сочицы за падзеямі ў сучаснай беларускай культуры вядомыя імёны ваших экспонатіў Алены Юр'евай, і дачак — Вольгі, Сафіі, Валянціны...

— Складася так, що 30 гадоу свайго жыцця я займаюся мастацкімі акцыямі. Жонку выбраўся сядома: мы з ёй знаёмыя яшчэ з мастацкай школы. Нядына спूнілася 30 гадоу з нашага вяселля, і ўвесь час мы імкнёмсы жыць у мастацтве, дзеля мастацтва. І зарабляю, як у добрым сэнсе рамеснікі, таксама з мастацтва. І дачок накіравалі па сваіх слідах, бачачы ёй здолнасць, якія з ціагам часу рэалізаваліся. Сярэдняя, Соня, больш узяла ад маці, яна здзейснілася як моцны майстар афорту. Вольга — жывапісец, пайшла ў мене. А Валя таксама наследуе батьку, але як мадельер. Выканала некалькі заказаў па касцюмах для ансамблю «Майстэрня», зараз працуе над плакатамі для «Харошак». Усе ходзім па адным полі: мы з жонкай працаўшы ў «Харошках» 18 гадоў, з 1983-га па 2001-ы, а зараз там — Валя.

—Што можаце сказаць пра апошня працы?

— Пяць гадоў таму ў Палацы мастацтваў да нашага 50-годдзя

была вілікай персанальна вистава, мал з Алєнай Юр'евай. Мы показалі свае лепшыя творы за доўгі перыяд, мелі добрую просьбу. Зараз многа займаюся касцомам, фактычна не пакідаючы гэтага наука-практы. Разам з Аляксеем Гаявым у 2007-м зрабілі 200 касцомаў для новага спектаклю «Харошак» «Беларусь», які паставіла Валянціна Іванаўна Гаявя. Яго тэмы — поры года, беларуская гісторыя, вайна. Чарговы раз, ціпер на 40-годдзе, выканану ў сцэнічнай касцомы «Песнярам». А ўпершыню лёс звёў мянэ з імі Мулявінымі перад 10-годдзем

Юры Піскун у майстэрні ля работы «Горад залаты», 2008

іх творчасці, калі ў выкананыя для іх уборы я свядома ўвёў кроі высакародных беларускіх кун-
тшоў. У апошніх песянрэвюскіх
каспіюмах загучала матывы ры-
царскай вобразнасці — інтэр-
прэтацыя строяў з беларускіх
магнатаўскіх партрэтў, са знакава-
эмблематычнымі элементамі,
што абыгрываюць металічныя
часткі баўяго аздзення. Гаржэкткі,
налакотнікі, нагруднікі. Выйшаў
і на «міжнародную арену», апра-
нушыў ансамбль танца «Сібір» з
Краснаярску, у рэпертуары якога
еёсь беларускія нумары.

Пахваляюся: некаторыя мае работы ўспрымаяща як знакоў для мастацкага працэсу і арт-крытыкі «сватаюць» іх у хрэстаматі. Так, ілюстрацыю з май габеленам «Полацкія званы» ўключылі ў падручнік па беларускай мове.

*— Не прыгадаеце час працы
ў Нацыянальным мастацкім
музей?*

— Лічу, що зрабіў унечаск у розвітці музея, пропановані її шерг ідей. Гэтадатычыца выда-
вецкай палітыкі — падрыхтоўкі серыйных альбомных выданняў, іх капіцэпцыі. Першы альбом, прысвечаны старому мастацтву, падрыхтаваў сам. Ганаруся, што з майм узделам сцвердзіўся прызыгател беларускага мастацтва ў экспазіціях НММ: музей нацыянальны, і нацыянальная

нізначнім зменнимі экспазі-
льям на першым паверсе. Заслу-
га іншай намесніцы дыректара
Надзеі Усавай — прагаўдана
мастакоў, выхадцаў з Беларусі.
Змянлісія знакавыя дробізі:
этыхткі і анататы началі піса-
ці на трох мовах, пачынаючы з
раней ігнараванай беларускай,
пашырэлі радыкальны адзел. І
музей набыў рэсы цывілізація-
га нацыянальнага цэнтра.

Што тычынца маёй улюбёнаі сферы — зрабіў дэталёвую рэканструкцыю касцюмаў беларускай шляхты для філіі музея, Мірскага замка.

На час маёй працы ў музей прыпаў міленіум, і мы падрыхтавалі выставу «Беларусь — тэцнія мытыхагодзін», прысвечаную беларускаму мастацтву за 100 гадоў. Канцэнтрапію стварыў Барыс Крэпак. Назвалі імёны знакавых творцаў за стагоддзе, адбор творуў даручылі секцыям Саюза мастакоў. А я прапанаваў дапоўніць экспазіцыю творамі музейных калекцый даваеннага перыяду: прадстаўіць беларускую культуру за ўсе 100 гадоў. І пачынаючы не з 1917, а з 1900 года. Так у экспазіцыю трапілі шэдэўры Міхася Сеўрука, Станіслава Жукоўскага. Мая Яніцкая адшукала ўнікальныя экспанаты ўжытковага мастацтва — пластыку Міхася Філіповіча, цікавыя як знак часу дзяракратычныя вазы стаўлінскага ампіру. Сабраўшы ўсё разам, мы асмеліліся на новую, пазбуйленую ідэалагічных штампаў перыядызацыю беларускага мастацтва XX стагоддзя. Высветлілася,

што для яго розвіця 1917 год не адьгрывала амалі ніякага значэння. Адзінным стылістычным блокам глядзелася даванае мастацтва, і зэ кубізму і экспрэсіянізму развіваліся ў той час неперар्�хунаў ліній. Наступным быў перыяд таталітарнага мастацтва — ад 1937 года па час смерці Сталіна, са сваім іскрава выяўленымі формамі і задачамі. Затым «хрущоўскі» час, адліга, «суроўыя стілі» 1960-х. Затым — мастацтва 1970–80-х гадоў, якія гэта бржунеўскія часы, менавіта тады плённа фармавалася нацыянальная школа XX стагоддзя з яе адметнасцямі і найблізь яркімі імёнамі творцаў, сёняшніх «карэфелей». І апошні этап — мадэрнізацыі, шматыслёвасці, ад 1990-х гадоў.

Што датычыца адчыненай зараз у НММ выставы «Зімля пад белымі крыламі», то яна больш арыентаваная на мастакоў, якія жывуць і дзеянічаюць сёня. Але яе арганізаторы вельмі дарэчна выбудоўваюць лінію пераемнасці нацыянальнага мастацтва, дэкларуючы ідэальным арыентірам 1-ю Усебеларускую мастацкую выставу 1925 года. Прадстаўлены ў асноўным працы з калекцыі Нацыянальнага музея, а факт знаходжання ў ёй — знак годнасці работ. Як штамп — «дзяржаўная каштоўнасць». З другога боку, іх паказ — справядлача дзяржавы пепрад публікай за накіраванасць падтрымкі мастакоў у апошнія дзесяцігоддзі. Пакас таго, куды ўкладзены грошы падаткаплацельщыкаў. Узворон выставы добры, моцны. Уражваючы і пакуль не набытыя музеем работы — стыпендыятаў фонду па падтрымцы таленівай моладзі. У парыўненні з нашым пакаленнем 40–50-гадовых, моладзь прадае для свайго ўзросту больш смела і прафесійна. Пашибраеша мастацкае поле, гарызонты; яны больш бачаць у свеце сусветнай мастацкай культуры, больш вучачаць адзін ад аднаго.

— Давайце вернемся да працы з «Харошкамі».

— Магу без спілласці сказаць, што ў адметны рафінаваны стыль «Харошак», дзякуючы якому яны становяцца ўздзельнікамі розных урачыстасцяў, я ўкладаў значную долю ўласнага

З «Харошкамі» ў 1991 годзе адбылася май першай двухмесчнай паездка ў Італію, якая была першым вялікім замежным гастролям іансамбля — з праграмай па угэдадым «Полачкім спікшчы». Ехалі «Харошкі» з годнасцю — у камерцыйную паездку, безздряжкавых датайці і падтрымкі. Мы вандравалі по начальні краіны — выступалі ў Тріесте ў Тэатры Вердзі, Вероне, Мантуі, Трэвізіа Уздіна, на ўсёй Ламбардый, з вялікім поспехам, пры перапоўненых залах. На раздзіме ў гэты час адбываліся Віскупі і распад СССР, нам прапаноўвалі застасці ў Італіі ўсім ансамблем. І не дзіва: пастаноўка мела манументальны размах, як заўсёды ў Валінцінны Гаявой. Адпаведна, патрабаваліся шыкоўныя касцюмы — і гараджан, і шляхты, і купцоў, і магнату, і сялян — з рэканструкцыйным стылем XVII стагоддзя. Шілі адпаведныя танцы, уключваючы экзатычны нумар з «сакалінм паяваннем», вельмі прыгожы. Запомніўся прым'ем у гонар артыстаў на старасвецкай віле — з прысунташо мясоцоў арыстакраты і спонсарай. І першы тост у гонар артыстаў, які мянє вельмі ўразіў, — за мастака па касцюмах. Першы ў май жыцці публічнай авацыі. Італьянцаў уразіла тое, што ў балетных танцах можна ўжываць такія малітвічныя, цяжкія, прыгожыя касцюмы... А я ў пасэды працаўаў на пасадзе касцюмера, абавязанага проста цігая уласнаручна спраектаваныя касцюмы падчас гастрольных пераездаў.

— Здаецца, дзіцячыя і юначыя вобразы — адны з найлепшых у Вашай творчасці?

— Магу пагадзіца: яны былі стрыжнем і майго дылуму, і раннія работы «Ратуційскія хлопцы» (1985), якая трапіла на Усесаюзную акадэмічную выставу ў Маскве і атрымала ўхвалынны водгук вядомага маскоўскага крытыка Аляксандра Марозава — поспех для мастака-пачаткоўца. А яшчэ мене, натуральна,

да. Я лял юзине, патурали, цікавляв вобразами з гісторичними флерам, як паказаны на выставе «Зямля пад белымі крыламі» — кампания аўтапарктрэту «Госці» (1996) — работа часоў незабытых выстыхуп у суполкі «Пагоня» сірдзі-ны 1990-х, калі эта мастацкаўская гайднанне разам з нашымі з жонкай, Аленай Юр'евай, удзелам вы-

1

Размаўляючы з Юр'ем Піскуном, мы прыгадалі і яго зацікаўленасці старажытными мастацтвамі, якія ўласбетлююцца творчымі праектамі. У шыкоўны календар «На скрыжаванні єўропейскіх дарог. Беларускія абразы», выпушчаны ў Мілане творажамі на рускай, італьянскай, німецкай, французскай мовах, — дзеялі папулярызацыі айчыннага культурнага спадчыны за мяжой. У стварэнні разлігійных карцін для касцёлаў і аброзоў для цэрквеў. Зараз у работе — рэканструкцыя на дошцы аўтэнтычнымі памерамі (каля 2x2 метры) і ў гісторычнай тэхніцы на ляўкасе спрацавана гуварнера абраза XVII стагоддзя Забельская Божая Маці з пад Слуцкам. І шмат у што іншое. Калі б Піскун быў музыкам, да яго бы пасавалася вызначэнне «чалавек-аркестр». Як сказаце прашматтраннага ў сваіх талентах мастака — хай мяркье чытатчы.

ЦІКАВА

ЭЛЕКТРЫЧНЫЯ ГІСТОРЫИ ІСТЭРЫЧНЫХ ІДЭЙ

Андрэй РАСІНСКІ

Вы ўключаеце тэлевізар.
Токі працінаоць прастору.
На вас абрываецца: «Пачысім
вам аўру! Энергетыка так
і прэ! Зорка ў шакаладзе!
Гіпнатачыя вібрацыі!»

А ў прэсе: «Палітычная харызма Аляксандра Лукашэнкі, на мой погляд, гэта як Боінг-602», — дзеліцца самым важным дама. «Або праста як крэпасць, што літает, — падтаквае іншай. — Ці нават калі дзве «паветраныя крэпасці» адна на адну паставіць і пару хмарачосаў зверху».

Лічыць з падварштатай іскры. Але падобныя слова ўжо гучали. Калі навука ладзіла шоў, інжынеры захапляліся акультызмам, а электрычныя ідэі знаходзілі істэрыйчных прыхільнікаў.

Шоў Франца Месмера

Да гэтага чалавека цягнуліся людзі. Тысячы жанчын прагнулу дакрануць да яго. Яны каталіся па падлозе, блісці ў сутарах і стагналі. Яны плакалі і сушыліся; ім становілася лепей. А ён напросто стаяў над імі, імпазантны і ветлівы, — і рабіў пасы.

Знаёмсця — Франц Антон Месмер. Народзіўся ў 1734 годзе ў Аўстрый. Сябрамі Месмера былі Гайдн, Глюк і Моцарт, якія патурали ягоным музичным заняткам. Але Месмер абраў навуковы і медычны шоў-бізнес.

У 1774 годзе ён прыкладаў да грудзей істэрыйчнай фрэйлен Эстэрлайн, якой ужо нічога не дапамагала, магніт. Дотык спыніў істэрыйчныя прыступы.

Месмер выступіў з ідэяй «магнетычных флюідаў», якія працінаюць сусвет. Флюіды быццам бы назапашваюць і кіруюць магнетызёрам. З дапамогай магнітаў і асабістага магнетызму можна зладзіць правільны ток флюідаў і паленішы здароўе.

Электрычныя ідэі Месмера атрымалі розгалас. Хвацкі лекар Джэймс Грэм адкрыў у Лондане «Палац здароўя», дзе пациентам прапаноўвалі за шалёныя гроши паспача на ложку, усталяваным на сарака намагнічаных калонах. Сам Месмер меў пасынкі токі венскім двары. Але неўзабаве аслепіла зноў.

Месмер узяў у Парыж, дзе адкрыў свою клініку. Ён з'яўляўся перад пациентамі як жрон — у фіялетавай тозе, пільна глядзеў ім вочы, сушыў загадковым голасам. У паўзмроку з чанаў

намагнічанай Месмерам вады да пасынкатаў цяклі «флюіды».

Неўзабаве Месмер заявіў, што намагнічае ўжо дрэзы, лісы і паркі. Арыстакраткі штурмавалі ягоны дом. Грамадства калаціла. Месмерам зацікаўліся Людовік XVI і Марыя-Антуанета. Яны прапанавалі Акадэміі навук праўерыць дзеіснасць новага лекавання.

Праверкай «месмерызму» заняліся Бэнджамін Франклін (які ў той час быў амбасадаром у Пaryжы), хімік Антуан Лавуазье, астроном Жан Бай і доктар Гильятон (з чым вынаходніцтвам у хуткім часе білока пазнаёміцца французская эліта). Высокая камісія прыйшла да вынновы, што ніякага «жывёльнага магнетызму» не існуе, а лекавы эффект — цалкам наядулены «магнетызёрам».

Фактычна ж Месмер выкарыстоўваў гіпноз (тады яшча не адкрыты) і магнітэтрапію (тым балей тады не вядомую). Слушныя вынаходкі падпірадкоўваліся шоў і акультызму балагану, у які спаўзалаў ўзгадаваны асветнікамі перадрэзвалоцьная Францыя.

Гальванічныя бітвы ажыўленых жабаў

Ідэі «жывёльнага магнетызму» атрымалі працяг. Калі грымела слава Месмера, багаслоў і анатам Луїджы Гальвані занятваў ставіў эксперыменты з лапкамі жабы. Ён знайшоў, што калі нерв адразанай лапкі прыкладаці да жалеза, а саму лапку да сбрэга, то яна скарачаецца. Можна было наладзіць цялае «жабіна прадаступленне», калі лапкі скарачаліся і скарачаціся; Гальвані абвясціў, што мае справу з «жывёльнаю электрычнасцю».

З ім не пагадаўся Александра Вольта. Стваральнік першай масавай батарэйкі (вольтавага слупа) лічыў, што крыніца электрычнасці — цалкам вонкавая. Гэта розныя металы, злучаныя праз сялявию вадацась. Сам жывёльны прэпарат — пасынкі.

Гальвані прымусіў жабіну лапку дрэгіца — толькі ад аднаго гатунку металу. Вольта заўважыў, што метал з дамешкамі. Гальвані начаў выкарыстоўваць склініяныя скальпелі — лапкі ўсё роўна скарачаліся. Як часта здараецца ў наўцы, рацыйно мелі бараць даследчыкі. У жывёльных целе, сапраўды, маюцца токі — толькі вольтавай прыроды.

Але тут у гальванічных бітвах ажыўленых жабаў уміялася вялікая палітыка. Напалеон, які акупаваў Італію, зволіў Гальвані на пасаду залежнага ўніверсітэта за адмову прыслыць марыяністкамі Цызальпінскай рэспубліцы. Вольта ж імператару наадварот, ажыўлену узнагародам: быў выраблены адмысловы медаль, зацверджана прэмія ў 80 000 экю.

У 1801 годзе фізік паказаў імператару «вольтаў слуп». Для дэманстрацыі ягонай дзеіснасці Вольта выкарыстоўваў гальванічныя метады апанента:

часткі целаў жабаў, саламандраў, змеяў, птушак, мышай дрэгіца, курчыліся, скалыналіся.

На вачах урэзанага імператара мёртвая плошча ажыгала.

Месмерыст Фрыдрых Энгельс

Эксперыменты Вольта і медычных шоў Месмера натхнілі паэта Эдгара По на «путарку з жывой мумійі». Мары Шэлт стварыла свайго «Франкенштэйна». Але ў электрычных ідэях знайшліся небіспечнейшыя прыхільнікі.

У 1870-я гады Фрыдрых Энгельс разам з невядомым прыяцелем, зыходзячы з, па вызначэнню класіка, «нашага фрэйльянага скептыцызму», паставілі эксперымент з хлопчыкам, каб атрымальці новыя аргументы ў барапчье супраць спрэты.

Палемізаў Энгельс з Альфредам Уолесам (дарчы, стваральнік разам з Дарвінам тэорыі эвалюцыі), які выдаў кнігу пра спрэтызм. Другім ворагам быў яшчэ адзін спрэты — Уільям Крук, вынаходнік талію і радыёметру. Спрэтызм, калі заклапочаныя асобы з дапамогай медымуза «кантактавалі з духамі», быў своеасаблівым працягам практикі Месмера. Калі раней адпіті сядзелі вакол «намагнічанага чана», то ціпер яго замініў стол. Спрэты ўладабілі і гіпнатачны транс.

«Мы зацікаўліся гэтым з'явім і сталі спрабаваць, у якой ступені іх можна ўзнавіць, — піша заснавальнік марксізму ленінізму пра сваю месмерычны досвед. — Суб'ектам мы абрали аднаго жавага дванаццацігадовага хлопчуга. Нерухомым позіркам, скіраваным на яго, ці лёгкім пагладжваннем няцяжка было выклікаць у яго гіпнатачныя стан...» Акрамя лёгкага атрыманага струплення мускулаў і страты адчуваўнасці мы маглі канстатаваць стан поўнай пасіўнасці волі ў спалучэнні з

сутнасцю у мозгу электрычнай актыўнасці. Чараўнікі з інстытуту біялагічнай фізікі ажыўлялі з дапамогай электрамагнітнага выпраменяньня адрознную галаву труса.

Гэты кашмарны эксперымент быў забыты. Затое іншыя «месмерычныя радасці» напоўніцу праявіліся, калі савецкая ўлада канала. На экраны вылез «гіпнатачэў» Кашпіроўскі і доктар Алан Чумак, які з тэлевізару ўдумлівымі пасамі «зараджжаў воду і крэмы».

Цемрашальская «электрычная містыка», што падсілкова вала ражкім, незадоўгта да яго смерці сталася відавочнай.

Партыйны аргазм

Вільгельма Райха

Увогуле, левыя чулыя да «электрычнай містыкі». У XX стагоддзі марксіст і фрэйдыш Вільгельм Райх амаль даслоўна паўтарыў «флюідныя» ідэі Франціса Месмера і надаў ім партыйны афарбóук.

Галіцыйскі вучань Зігмунда Фрайда і прапаведнік сексуальнае рэвалюцыі Райх у 20-я гады быў выключаны з камуністычных шэрагаў за фрэйдизм, а з пісхааналітычнай арганізацыі — за марксізм.

У Злучаных Штатах, куды Райх перабраўся, ён агучыў свае ідэі пра так званы «аргон». Як і месмераўскі флюід, «аргон» працінае сусвет і цыркулюе па целе. Як і флюідам, гэтаму аргону трэба забіспечыць свободныя рухі, пазбавіць яго ад затораў і пробак.

Паводле Райха, заторы стварае панцырь з пяцілін, з якога і неабходна вывалаці цела. Райх не хавае, што цела гэта — сексуалізаванае: «Аргон вызывае падчас аргазму. Менавіта ягона зязненне бачылі касманаўты ў космасе».

Райх пачаў ствараць аппараты для назапашвания аргону, каб «чыльцы рак і прамянёвую хваробу». Але амерыканцы кінулі Райха ў турму, дзе ён і памёр у 1957 годзе.

Прыхільнік Райха Душан Макавеў зрабіў пра яго стужку В. Р. Містэрыя арганізму». У ўзлом фільме — ісцякі дакументальных кадраў, дзе жанчыны крычаць, стогнуць, катавацца па падлозе.

Флюіды рэйтынгу

«У Прэзідэнта — флюіды, а ў іншых што? — запліла мне адна аматарка існай улады. — І рэйтынг, рэйтинг, рэйтинг які!»

Бедныя флюіды! Бедныя слова — ашмёткі колішніх «акультні-навуковых» і палітычных маніпуляцый.

Парушальнік спакою Франц Месмер са сталіцы нечакана зник. Ён жыў у правінцыі так незадаважна, што многія прыхільнікі лічылі, што іхні кумір 20 гадоў як памёр.

Усе апошнія гады жыцця «магнетызёры» аддаваў музыцы.

КУЛЬТУРА

16

▶ АГЛЯД

ВЫСТАВЫ Ў СЯРЭДЗІНЕ ВЕРАСНЯ

Аляксей Хадыка

**Бягучыя дні парадуюць
мінчукой адразу трывма
новымі выставамі фатаграфії,
якія прадстаўляюць
майстроў розных краін са
своеасаблівымі поглядамі
на жыццё і навакольны свет,
рознымі канцэптуальными
падыходамі да мастацтва
спыненага імгнення.**

У малой галерэі Музея сучаснага выяўленчага мастацтва (пр. Незалежнасці, 47) з 7 па 25 верасня швейцарскі фатаграф П'ер Ульям Анры які лады кавалік жыцця адпраўваў фотакарэспандэнтам і аўтездзіў палову свету, прапануе экспазіцыю пад назвай «25 секунд». У невялікай прасторы аўтар сабраў калекцыю не зусім звычайных ню — прыгожых жанчын у канцэпцыі атрыбуту жыцця індустрыальнай эпохи.

Тым не менш для П'ера Ульяма Анры жаночая прывабнасць — не прости аб'ект эстэтычна-пачуццявага сузірания, жанчына — «пачатак усіх пачаткаў», «новая Венера, Мадонна, Алімпія». Інды-

відуальнасць мадэлі ў супастаўленіца са светам прадметаў, якія іх абкружаюць, утвараючы партрэт у інтэр'еры, у прасторы асабістай свабоды і гармоніі.

Італьянская амбасада з 15 верасня па 10 кастрычніка запрашае наведацца ў Нацыянальнымі гістарычнымі музеем (ул. К. Маркса, 12) арганізаваную ёй выставу «Дамы-музеи: вытанчаны стыль італьянскага жыцця». Праект музеязнайцы Розаны Павоні ў спурцоўніцтве з рымскім фатографам Амарам Кейраўі дазваляе

публіцы ажыццяўіць візуальнае падарожжа па дзесяці італьянскіх дамах-музеях, прывабных разнастайнасці стыля жыцця розных эпох. Тут прадстаўлены Джуゼпэ Вердзі ў Эміліі, каралеўскі апартаменты сям'і Савоя ў Турыне, палацы, гарадскія кватэры і сельскае жыццё.

Кожнай серыі фотаздымкаў інтэр'ераў і знешняя выгляду будынку папярэднічае партрэт гаспадара, чый стыль жыцця і густ вызначылі хакартар архітэктуры і здаблення памяшканняў.

Як і швейцарскі фатограф, аўтары прачытаюць лёс чалавека праз свет рэчы, якія яго атачаюць, з той розніцай, што абраюць героямі канкрэтных гістарычных асобаў у пэўнай часавай і геаграфічнай кропцы.

З 16 верасня па 6 кастрычніка ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі (пр. Незалежнасці, 116, галерэя «Панарама») дзеянічаш выставка «Беларусі і Францыя: фатаграфічны паралелі». Фотамайстэр з Францыі Цібры Клеш і беларускія фатографы Вольга Лойка і Віктар Байкоўскі спрабуюць паказаць у сваіх работах падобныя эмоцыі і ўражанні, паралелі, якія можа нарадзіць у людзей з рознымі досведамі, культурай, светапоглядам і ў розны час гардская прастора.

Мэта сумеснай творчасці двух беларусаў і француза — пошуку адзінства вобразу горада і гарадскога жыжара, аднолькава і адлюстраванага ў гарадскім асяроддзі, і адчужанага ад яго на розных канцах еўрапейскага кантынента. Суднасіны чалавек — наваколле тут разгладаюцца не на фоне кутка прыватнага інтэр'ера, а ў атачэнні вуліц і плошчаў, маштабай шкіалаў, якія не столькі фармуеца асобай, колкі даміне над іх.

Падобна як на анансаваных фотавыставах архітэктура робіцца выразнымі сродкамі, які выкарыстоўвае фотамастак, у канцэнтуальнай экспазіцыі «М-Галерэя»

Інстытута імі Гётэ ў Мінску (вул. Фрунзе, 5) «ЛІТАРА. Візуальная даследаванія пазіціі», якая працуе з 8 па 30 верасня, сучасныя беларускія мастакі праноўнуюць свае інтэрпрэтацыі тэксту сучасных немецкіх пазіцій.

Убачыць, што атрымліваеща пры візуалізацыі графікі літар і тэкstu — перакладзе не толькі з мовы на мову, але і з сістэмы слóўнай у сістэму пластычнай каліграфікай (у жывапісе, графіцы, інталіяцыі), — дапамагаюць Руслан Вашкевіч, Міхail Гулін, Сяргей Кірушчанка, Зоя Луцівіч, Вольга Сазыкіна і іншыя вядомыя аўтары. Як адзначаюць кураторы праекта, яго ідэя — раскрыць «нечаканыя сонсавыя канцэпты», што ўзнікаюць на стыку дзвюх культур і двух відаў мастацтва».

Нарэшце, у галерэі «Вільнюс» (вул. Каляноўская, 55) з 9 верасня па 12 кастрычніка шукальнікі новых імяў у сузор'ях беларускіх служкаў муз маюць магчымасць пазнаёміцца з калектывнай экспазіцыяй маладых беларускіх жыяўпісцаў, скульптараў і графікаў, чые работы ўжо адзначаны добрым узроўнем майстэрства. Назва «Вокны», якая яднае 50 экспанаваных работ, розных па стылістыцы — ад реалістычнай да скэралістычнай, уласціле сімвалічны ключ да канцэнтрычнай выставы. Вокны — гэта адкрытыя прасторы для выказвання сваёй творчай індывідуальнасці, погляду на свет, перажыванні душы і сэрца.

▶ ФЭСТ

СКАЖЫЩЕ, ДЗЕ Ў ВАС «МОЖНА»?..

Алеся СЕРАДА

**Калі шукаць на Украіне горад,
найбольш падобны да Мінска,
то гэта, хутчай за ўсё, гэта
будзе Харкаў.**

Тут жыве ўсяго калі паўтара мільёнаў чалавек, аднак і гарадскія маштабы, і маршруты, і краіўды пададуцца мінчаніну камфортнымі, хіба што ў метро тут не дзе, а тры лініі. Нават сітуацыя з украінскай мовай тут чымосьці нагадвае становішча з беларускай мовай у Мінску: можна жыць тут і ўсё жыць размазліць па-руску, і пры тым заставацца часткай лакальнай, аднак магутнай культуранай прасторы, якую нікто не пасаромеецца таксама называць украінскай.

Калі паліцьль, колькі па Беларусі гастралое гуртоў з блізкага замежжа, то Харкаў нечакана акажацца сярод лідэраў. Напэўна, першыя калекцыйні адтулі, які мы пачуپі яшчэ напрыканцы дзеянісцых, — «Танок на майдані Конго», што парадаваў мінскіх фанатаў ды фанатаў сваім прыездам яшчэ ў дэлесім 2002 годзе. Пасля да нас рэгулярна наязджалі культивавы тэатралы-растаманы «5'піzza», а зараз штогод дэманструюць сольныя праекты яе быўшыя чальцы — Сяр-

Гурт Pur:Pur

гей Бабкін ды «SunSay». Ды і сябры быўлы «5'піzza» — электронны праект «5'ок» — таксама неаднаразоваў ў нас быўвалі. Разам з імі, пакінуўшы самыя прыемныя ўражанні, прызылілі таксама электронныя, аднак больш джазава-інструментальныя «Ч.А.Й.К.А.».

I вось — малады гурт «Pur:Pur», які з поспехам выступіў на беларускім фестывалі «Аксаміты сэзону», што быў праведзены «UniArtPro» ды «Во громо». Яго музыка, якую самі ўдзельнікі пазначаюць як «шэгкае слуханне» і «мінімалізм», больш за ўсё падобная на то, калі б узыходзячая зорка соўлу або былая вакалістка культивавага трып-хоп-гурта заспівала з сябрамі акустыку або сола, як гэта было з Roisin Murphy («Moloko»), Skye Edwards («Morcheeba»), або з Вайка, што час ад часу дарыў вакальную Вопово. Музычная эволюцыя развіваецца супраць ходу гадзінніка: відані, хутчэй Харкаў будзе мец сваё «Moloko» або нешта яшчэ цікавейшае. Самі музыкі тлумачаць назуву гурта праз лаціну — «чысты-чысты». Але ж тук «круг» — гэта па-англійску яшчэ і муркательнікі коткі. Какетліва-манерныя лісліва-кашчынкі ноткі — адна са шматлікіх «разынаў» вакалісткі Наты Смірнай, чыкі вакал дайўным чынам нагадвае амерыканскіх співачак з «каляровымі» каранямі.

Нельга сказаць, каб «Pur:Pur» быўлі зоркамі ў сябе на радзіме. Калі спытаць пра іх шараговага харкаўчаніна, то ён, хутчай за ўсё,

акажацца з імі незнаёмы, хоць, мабыць, і ўзгадае якіх-небудзь сябробу сваіх сябробу, што, здаецца, іграюць нешта падобнае. Аднак «Pur:Pur» праноўнуюць музычныя матэрыялі сапраўды сусветнай якасці, і побач з видомыя аўтрыкамі «Parov Stellar» яны глядзяліся цалкам годна. І гэта — усяго толькі «яшчэ адзін цікавы выклад».

Зазначым, што, калі дзядзінскія культурныя абмені і беларусаў візуальна пададзіцца Харкаў (або Адэсу, або Кактэль), то на экспарт звычайнай выпраўліцца «наша ўсё: «Сярэбранае Вяселле» — супергуртандзграўнды «CherryVata» — найпасляховыя правадары электронікі ў масы. Бо хто, калі не яны? Хоць, траба зазначыць, украйнскія гості засвядчылі: гэтыя два нацыя гурты яны сапраўды ведаюць і шануюць.

Магчыма, розніці паміж харкаўскай ды мінскай музычнай сцёнай наўгарый адлюстроўвае наступнае пытанне. Калі ў «Pur:Pur» спіткалі: «Ці зарабілеце вы на жыццё музыкай?», то яны адказаць: «Так!» Колькі непасоповых мінскіх выступуць маглі б адказаць тое самае? І колькі з іх мелі б менш за сорак гадоў? Ці ёсьць у нас наогул магчымасць зарабіць, не іграючы па вечерах рок-хітамі ў адной з піці ўсім вядомых дарагіх рэстарацый?

«Ды чаго ж вы хочаце ад Мінска?.. Тут вам не Москва і на ват на Kiey!» — можна пачуць ад некаторых модных тусоўшчыкаў або «салатай» моладзі, што едуць за культурным жыццём, вартым іх амбітнай, куды падалік. Не будзем з імі спрачацца. Давайце пірауноўваць піраунальнае. Калі не казацца пра сталічныя амбіты, шмат у чым Харкаў — гэта нібыта лепшы Мінск. У дымісьці альтэрнатыўных гуртоў ды канцэртных пляцоўак, пасляхова іспуноць некамерцыйнай кінаклубы і літаратурныя каварні, рэгулярна праходзяць то буйныя арт-падзеі, то ўсялікі фестывалі хэнд-мэйд. Что замінае нам? Ізноў жа, грашове пытанне? Герметычнасць культурнай прасторы? Міфалагічна «агуліна млявасць»?

На прэс-канферэнцы, што адбылася напярэдадні фестывалі «Можна», арганізатары Аляксандр Багданаў ды Дзмітры Шапалевіч агучылі сваю надзею і мару, да якой яны вядуць нас, як нам вядома, ужо шмат гадоў: Беларусь як пайнавартасны музyczны цэнтр Усходніх Еўропы (а Мінск, відаць, — адпаведная культурная століца). Да такай вілікай мітыры траба рушыць паступова, і вось вам наступная прыступка: каб кожны год у Харкаве чуці пра яшчэ адзін добры новы мінскі гурт. А можна, і пра два.

Новы Час

Агульнапалітычна
штотыднёвая газета
Ведаеца з сакавіка 2002 г.
Галоўны рэдактар
Кароль Аляксей Сципіанавіч

Зарэгістравана Міністэрствам інфармаціі РБ. Пасведчанне аб дзяржавай рэгістрацыі № 206 ад 20 ліпеня 2009.

ЗАСНУВАЛЬНИК: Мінскі гарадскі арганізацыя ГА ТБМ імя Ф.Скарыны. Адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцава, 13. Тэл.: 284-85-11.

ВЫДАВЕЦ: Прыватнае выдавецкае ўнітарнае прадпрыемства «Час навінаў». Пасведчанне №64 ад 12.01.2007 г.

АДРАС РЭДАКЦЫІ І ВЫДАЎЦА:
220113, г. Мінск, вул. Малежа, 1-1234.
Тэл.: +375 29 651 21 12, +375 17 268 52 81.
пouchas@gmail.com; www.novychas.org

НАДРУКАВАНІ ў друкарні УП «Плутас-Маркет».
г. Мінск, вул. Халмагорская, 59. А.

Замова № 905

Падпісаны да друку 17.09.2010. 8.00.
Наклад 6000 асобнікай. Кошт свабодны.

Рэдакцыя можа друкаць артыкулы дзеялі палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтараў.
Пры выкарыстанні матэрыялаў газеты спасылка на «Новы Час» абавязковая.
Рукапісы рэдакцыі не вяртаюцца і не рэцензуюцца мастакамі творы.
Чыццяцкая пошта публікуюцца паводле рэдакцыйных меркаванняў.